

Karl Marx

Pariskommunen

Med inledning av Friedrich Engels

Originalets titel ”Der Bürgerkrieg in Frankreich”
Skrivet i april/maj 1871

Innehåll:

Inledning av Friedrich Engels	1
Till medlemmarna av Internationella Arbetarassociationen i Europa och Förenta Staterna.....	8
Generalrådets första manifest om det tysk-franska kriget.....	8
Generalrådets andra manifest om det tysk-franska kriget.....	10
Generalrådets manifest om inbördeskriget i Frankrike 1871	14
Bilagor	41

Inledning av Friedrich Engels

Uppmaningen att ånyo utge det internationella generalrådets manifest om "Inbördeskriget i Frankrike"¹ och förse det med en inledning kom oväntat för mig. Jag kan därför här blott i korthet beröra huvudpunkterna.

Jag placerar generalrådets två kortare uttalanden om det tysk-franska kriget före det nämnda längre arbetet. För det första därför att det i "Inbördeskriget" hänvisas till det senare av dessa uttalanden, som i sin tur inte helt och hållet kan förstås utan det första. Och för det andra emedan dessa båda, ävenledes av Marx författade uttalanden i lika hög grad som "Inbördeskriget" utgör utmärkta prov på författarens underbara, för första gången i "Louis Bonapartes adertonde brumaire" dokumenterade förmåga att klart fatta karaktären, räckvidden och de ofrånkomliga följderna av stora historiska tilldragelser, redan vid den tid då dessa tilldragelser utspelas inför våra ögon eller just fullbordats. Och slutligen emedan vi än idag i Tyskland lider under de av Marx förutsagda följderna av dessa tilldragelser.

Eller har inte det inträffat som sägs i det första uttalandet, att om Tysklands försvarskrig mot Louis Bonaparte urartade till ett inbördeskrig mot det franska folket, all olycka som kom över Tyskland efter de så kallade befrielsekrigen skulle återupplivas med förnyad häftighet? Har vi inte haft ytterligare tjugo års bismarckregim med undantagslagen och socialisthetsen i stället för demagogförföljelserna, med samma polisgodtycke, med bokstavligen samma hårresande lagtolkning?

Och har inte den förutsägelsen bokstavligen besannats, att annexionen av Elsass-Lothringen skulle "driva Frankrike i Rysslands armar" och att Tyskland efter denna annexion antingen måste bli Rysslands uppenbara lakej eller efter en kort paus vara tvunget att rusta för ett nytt krig, och då "till ett raskrig mot de allierade slaviska och romanska folken"? Har inte annexionen av de franska provinserna drivit Frankrike i Rysslands armar? Har inte Bismarck hela tjugo år förgäves friat till tsarens gunst, friat med tjänster mer förödmjukande än det lilla Preussen var vant att lägga för det heliga Rysslands fötter, innan samma Preussen ännu blivit "Europas främsta stormakt"? Och hänger inte ännu dagligdags som ett damoklessvärd över våra huvuden faran av ett krig, på vars första dag alla stadfästa fursteförbund kommer att upplösas och skingras som agnar för vinden, ett krig varom man ingenting annat vet bestämt än den absoluta ovissheten om dess utgång, ett raskrig som utsätter hela Europa för femton eller tjugo miljoner beväpnade mäns härjningar och som inte rasar redan nu av den enkla orsaken att t.o.m. den starkaste av de stora militärstaterna känner ängslan inför slutresultatets absoluta oberäknlighet?

Desto mer är det vår plikt att göra dessa halvt förgätna glänsande bevis på förutseendet hos 1870 års arbetarpolitik åter tillgängliga för de tyska arbetarna.

Det som gäller för dessa två uttalanden gäller också för "Inbördeskriget i Frankrike". Den 28 maj dukade de sista kommunkämparna på Bellevilles sluttningar under för övermakten och redan två dagar senare, den 30 maj, föredrog Marx på generalrådets möte detta arbete, i vilket pariskommunens historiska betydelse framställdes i så korta, kraftiga, men så skarpa och framför allt så sanna drag att det förblivit ouppnått i den kolossala litteraturen över ämnet.

På grund av den ekonomiska och politiska utvecklingen i Frankrike efter 1789 är Paris sedan femtio år tillbaka försatt i det läget att ingen revolution kan utbryta där utan att den antar proletär karaktär, så att proletariatet, som betalat segern med sitt blod, efter segern uppträder med sina egna krav. Dessa krav har varit mer eller mindre klara och rentav förvirrade, alltefter parisarbetarnas utvecklingsnivå vid ifrågavarande tidpunkt. Men när allt kom omkring gick de

¹ *Der Bürgerkrieg in Frankreich* – tyska titeln på föreliggande skrift.

alla ut på att undanröja klassmotsättningen mellan kapitalister och arbetare. Men hur detta skulle ske visste man givetvis inte. Men även denna fordran, hur obestämt den än var hållen, innebar emellertid en fara för den rådande samhällsordningen. De arbetare som framställde kravet var fortfarande beväpnade. För borgarna, som stod vid statsrodret, var avväpningen av arbetarna därför den främsta bjudande plikten. Därför uppstår de efter varje av arbetarna vunnen revolution en ny strid, som slutar med arbetarnas nederlag.

Detta skedde första gången 1848. De liberala borgarna i den parlamentariska oppositionen anordnade reformbanketter för att genomdriva den valreform som skulle tillförsäkra deras parti makten. De blev i sin kamp mot regeringen mer och mer tvungna att appellera till folket och måste fördenskull småningom ge efter för bourgeoisins och småborgarskapets republikanska skikt. Men bakom dessa skikt stod de revolutionära arbetarna och de hade sedan 1830 förvärvat mer politisk självständighet än borgarna eller ens republikanerna anade. I samma ögonblick som krisen utbröt mellan regering och opposition öppnade arbetarna gatustriden. Louis Philippe försvann och valreformen med honom. I deras ställe uppstod republiken, närmare bestämt en republik som de segrande arbetarna själva betecknade som, ”social”. Vad man egentligen menade med denna sociala republik var det emellertid ingen som var klar över, inte ens arbetarna själva. Men de hade nu vapen och var en makt i staten. Så snart de borgerliga republikanerna, som satt vid styret, kände att de hade något så när fast mark under fötterna, var därför deras närmaste mål att avvärja arbetarna. Detta skedde genom att man genom direkt löftesbrott, genom öppet hån och försöket att förvisa de arbetslösa till en avlägsen landsdel drev dem till upproret i juni 1848. Regeringen hade sört för en förkrossande övermakt. Efter fem dagars heroisk kamp dukade arbetarna under. Och sedan följde ett blodbad bland de värnlösa fångarna, vars make ingen skådat sedan de inbördeskrig som inledde den romerska republikens undergång. Det var första gången bourgeoisin visade, till vilken vansinnigt grym hämnd den kan uppeggas, så fort proletariatet vågar uppträda mot den som självständig klass med egna intressen och krav. Och dock var 1848 en barnlek mot dess raseri 1871.

Straffet följde omedelbart. Kunde proletariatet ännu inte regera Frankrike så var bourgeoisin inte längre i stånd till det. Åtminstone inte då, när den till sitt flertal var monarkiskt sinnad och splittrad i tre dynastiska partier och ett fjärde republikanskt. Dess inre tråtor gjorde det möjligt för äventyraren Louis Bonaparte att ta alla maktpositioner – armé, polis, förvaltningsapparat – i besittning och den 2 december 1851 spränga bourgeoisins sista fasta borg, nationalförsamlingen. Det andra kejsardömet begynte, Frankrike utsögs av ett rövarband politiska och finansiella äventyrare, men samtidigt inleddes även en industriell utveckling som aldrig hade varit möjlig under Louis Philippes trångbröstad och hjärtängsliga system, då blott en liten del av storbourgeoisin utövade hela makten. Louis Bonaparte berövade kapitalisterna den politiska makten under förevändning att skydda dem mot arbetarna och å andra sidan skydda arbetarna mot dem. Men i gengäld gynnade hans regim spekulatören och den industriella verksamheten, kort sagt, hela bourgeoisins uppsving och tillväxt i rikedom i hittills oanad omfattning. Visserligen utvecklade sig i ännu mycket större omfattning korruptionen och stortjuveriet, vilka grupperade sig omkring det kejsarliga hovet och drog sina dryga procent av denna rikedomsförökning.

Men det andra kejsardömet, det var appellen till den franska chauvinismen, det var återfordrandet av det första kejsardömet år 1814 förlorade gränser eller åtminstone den första republikens gränser. Ett franskt kejsarrike inom den gamla monarkins gränser, ja t.o.m. inom de ännu mer beskurna gränserna av år 1815, var i längden en omöjlighet. Därav kom sig nödvändigheten av krig och gränsutvidgningar emellanåt. Men ingen gränsutvidgning lockade den franska chauvinismens fantasi så som erövringen av det tyska området på Rhens vänstra strand. En kvadratmil vid Rhen värdesattes högre av dem än tio i Alperna eller annorstädes.

Med det andra kejsardömet som förutsättning var återkrävandet av vänstra rhenstranden, hela på en gång eller styckvis, endast en tidsfråga. Den tiden kom med det preussisk-österrikiska kriget 1866. Lurad på den ”territoriella gottgörelsen” av Bismarck och genom sin egen alltför sluga och tveksamma politik återstod för Bonaparte ingenting annat än det krig som utbröt 1870 och förde honom till Sedan och därifrån till Wilhelmshöhe.

Den ofrånkomliga följden var revolutionen i Paris den 4 september 1870. Kejsardömet störtade samman som ett korthus, republiken proklamerades åter. Men fienden stod utanför portarna. Kejsardömet arméer var antingen hjälplöst inneslutna i Metz eller fångna i Tyskland. I denna nöd tillät folket de parisiska medlemmarna av den f.d. lagstiftande församlingen att upphöja sig till ”det nationella försvarets regering”. Man gick så mycket lättare med på det som alla vapenföra parisare för försvarets skull hade inträtt i nationalgardet och beväpnats, varigenom arbetarna nu bildade det stora flertalet i gardet. Men snart nog kom motsättningen mellan den nästan uteslutande av borgare bestående regeringen och det beväpnade proletariatet till utbrott. Den 31 oktober stormade arbetarbataljonerna stadshuset och tillfångatog en del av regeringsmedlemmarna. Regeringens förräderi och direkta löftesbrott samt några källborgarbataljoners mellankomst befriade dem åter och för att inbördeskriget icke skulle blossa upp i en av främmande krigsmakt belägrad stad lät man den hittillsvarande regeringen stanna i sitt ämbete.

Slutligen kapitulerade det uthungrade Paris den 28 januari 1871. Men med en dittills i krigshistorien okänd heder. Befästningsverken överlämnades, ringmuren desarmerades, linjetruppers och mobilgardisternas vapen utlämnades medan manskapet betraktades som krigsfångar. Men nationalgardet behöll sina vapen och kanoner och slöt blott vapenstillestånd med segrarna. Och dessa vågade själva inte ens dra in i Paris i triumftåg. Blott ett litet, till på köpet till större delen av offentliga parker bestående hörn av Paris vågade de besätta och även detta bara under ett par dagar! Och under denna tid var de, som i 131 dagar hade hållit Paris omringat, själva omringade av de beväpnade parisarbetarna som sorgfälligt vakade över att ingen ”preussare” överskred de trånga gränserna för det åt den främmande erövraren överlämnade hörnet. En sådan respekt ingav parisarbetarna den här, för vilken kejsardömet samtliga arméer sträckt vapen! De preussiska junkrarna som hade kommit till ort och ställe för att ta hämnd vid revolutionshärden, måste vördnadsfullt göra halt och saluera just inför denna väpnade revolution!

Under kriget hade arbetarna i Paris inskränkt sig till att kräva energisk fortsättning av kampen. Men när nu freden kom till stånd efter Paris kapitulation, måste Thiers, regeringens nya överhuvud, inse att de besittande klassernas – storgodsägarnas och kapitalisternas – herravälde svävade i fara så länge parisarbetarna ännu hade vapen i händerna. Hans första verk var ett försök att avvärja dem. Den 18 mars sände han ut linjetrupporna med befallning att bemäktiga sig det nationalgardet tillhöriga, under belägringen av Paris förfärdigade och genom offentlig subskription betalda artilleriet. Försöket slog fel, Paris rustade sig som en man till motvärn och krig förklarades mellan Paris och den i Versailles sittande franska regeringen. Den 26 mars valdes pariskommunen och proklamerades den 28. Nationalgardets centralkommitté, som dittills handhaft regeringen överlämnade makten till kommunen, dock efter att dessförinnan ha utfärdat dekretet om avskaffandet av den skandalösa parisiska ”sedlighetspolisen”. Den 30 mars avskaffade kommunen soldatvärningen och den stående armén och förklarade nationalgardet, som alla vapenföra medborgare skulle tillhöra, för den enda väpnade makten. Den efterskänkte alla hyror från oktober 1870 till april 1871 med tillgodoräknande av redan inbetalda hyresbelopp på den kommande hyrestiden och inställde all försäljning av panter från stadens pantlånekontor. Samma dag insattes de i kommunen invalda utlänningarna i sina ämbeten, ty ”kommunens fana är världsrepublikens”.

Den 1 april beslöts att högsta lönen för hos kommunen anställd person, alltså även för kommunmedlemmarna, inte fick överstiga 6.000 francs. Följande dag förordnades om kyrkans skiljande från staten och indragning av alla statsbidrag till religiösa ändamål samt förvandling av alla kyrkliga gods till nationalegendom. I konsekvens därmed beordrades bannlysning av alla religiösa symboler, bilder, dogmer, böner, kort sagt, ”allt sådant som faller inom ramen för vars och ens samvete” ur skolorna och genomfördes successivt.

Den 5 april kungjordes med anledning av versaillestruppernas dagliga arkebusering av kommunkämpar ett dekret om tagande av gisslan, vilket emellertid aldrig genomfördes. – Den 6 april hämtade nationalgardets 137:e bataljon fram giljotinen, vilken brändes under folkets högljudda jubel. – Den 12 april beslöt kommunen att störta den efter kriget 1809 av Napoleon av erövrade kanoner gjutna triumfpelaren på Vendômeplatsen som varande en sinnebild för chauvinismen och folkens uppvigling mot varandra. Det verkställdes den 16 maj.

Den 16 april förordnade kommunen om en statistisk beräkning över de av fabrikanterna stängda fabrikena och utarbetning av planer för dessa fabrikers igångsättande under medverkan av de i fabrikena sysselsatta arbetarna, vilka skulle förenas i kooperativa föreningar, samt att dessa kooperativa föreningar i sin tur skulle sammanslutas till ett stort förbund. – Den 20 april avskaffades nattarbetet för bageriarbetarna samt den sedan andra kejsardömets dagar av polisutnämnda individer – arbetarutsugare av första ordningen – som monopol bedrivna arbetsförmedlingen. Detta överläts åt märerna i de tjugo parisiska arrondissementen.

Den 30 april befallde kommunen avskaffande av pantlåneinrättningarna, vilka innebar en privat exploatering av arbetarna och stod i strid med arbetarnas rätt till sina arbetsmedel och till kredit. – Den 5 maj beslöts riva det botgörarkapell, som byggts för att sona avrättningen av Ludvig XVI.

Sålunda framträdde efter den 18 mars den dittills på grund av den främmande invasionen tillbakaträngda klasskaraktären hos rörelsen i Paris skarpt och klart. Liksom det i kommunen satt nästan bara arbetare eller erkända arbetarrepresentanter så bar kommunens beslut en avgjort proletär karaktär. Antingen utfärdade den sådana reformer som den republikanska bourgeoisin av ren feghet underlätit att befatta sig med, men som bildade en nödvändig grundval för arbetarnas handlingsfrihet, såsom exempelvis genomförandet av parollen att religionen är en privatsak *i förhållande till staten*. Eller också fattade den beslut direkt i arbetarklassens intresse och delvis djupt ingripande i den gamla samhällsordningen. Men allt detta kunde man i en belägrad stad på sin höjd bara börja förverkliga. Och från och med början av maj tog kampen mot versaillesregeringens allt talrikare samlade härmassor alla krafter i anspråk.

Den 7 april hade versaillestrupperna bemäktigat sig övergången över Seine vid Neuilly på Paris västfront. Däremot blev de vid ett angrepp på sydfronten den 11 april blodigt tillbakaslagna av general Eudes. Paris bombarderades i ett sträck och det av samma män som brännmärkte preussarnas bombardemang av samma stad som ett helgerån. Samma män tiggde nu hos den preussiska regeringen om att de fångna franska soldaterna snarast skulle återsändas från Sedan och Metz så att dessa skulle återerövra Paris. Dessa trupper anlände undan för undan och gav versailarna från början av maj en avgjord övervikt. Det visade sig redan när Thiers den 23 april avbröt förhandlingarna om det av kommunen erbjudna utbytet av ärkebiskopen av Paris och en rad andra som gisslan i Paris kvarhållna prelater mot endast Blanqui, som två gånger invalts i kommunen men hölls fången i Clairvaux. Och ändå mer i Thiers ändrade språk. Dittills hade han varit återhållsam och tvetungad men nu blev han plötsligen fräck, hotande, brutal. På sydfronten intog versailarna den 3 maj redutten vid Moulin Saquet, den 9 det fullständigt sönderskjutna fortet vid Issy, den 14 fortet vid Vanves.

På västfronten ryckte de småningom fram till själva huvudvallen och erövrade på vägen de talrika byarna och byggnaderna som sträckte sig ända fram till ringmuren. Den 21 maj lyckades de genom förräderi och på grund av försumlighet hos det här utposterade nationalgardet att tränga in i staden. Preussarna som höll de norra och östliga forten besatta tillät versaillestrupperna att rycka fram över det för dem enligt vapenstilleståndet förbjudna området i stadens norra del och därigenom gå offensivt tillväga på en bred front, som parisarna måste tro vara skyddad genom vapenstilleståndet och därför endast höll svagt besatt. Till följd härav var motståndet av västra delen av Paris, i den egentliga lyxstaden, blott svagt. Det blev häftigare och segare allteftersom de inträngande trupperna närmade sig den östra stadshalvan, den egentliga arbetarstaden. Först efter åtta dagars strid dukade kommunens sista försvarare under på höjderna vid Belleville och Menilmontant och därefter nådde mördandet av värnlösa män, kvinnor och barn, vilket pågått hela veckan i stigande tempo, sin höjdpunkt. Bakladdaren dödade nu inte längre hastigt nog, i hundratal sköts de besegrade ned med mitraljörer.¹ ”De federerades mur” på kyrkogården Père-Lachaise, där det sista massmordet verkställdes, står än i dag som ett stumt men ändå värtaligt vittnesbörd om det raseri den härskande klassen är mäktig så snart proletariatet vågar uppträda för sin rätt. Sedan kom masshäktningarna när det visade sig omöjligt att slakta ner alla, nedskjutningen av godtyckligt ur de fångnas led utletade slaktoffer medan de övriga bortfördes till stora läger, där de fick sitta och vänta på att bli förda inför krigsrätterna. De preussiska trupperna som slagit läger i nordöstra Paris hade order att inte släppa igenom några flyktingar. Officerarna blundade dock ofta i de fall då soldaterna lydde humanitetens bud mer än överkommandots. Särskilt förtjänar den sachsiska armékåren beröm för att den förfor mycket humant och släppte igenom många, vilkas identitet som kommunarder var iögonfallande.

Blickar vi idag efter tjugo års förlopp tillbaka på 1871 års pariskommuns verksamhet och historiska betydelse skall vi finna att man bör göra några kompletteringar till den i ”Inbördeskriget i Frankrike” givna framställningen.

Kommunens medlemmar var uppdelade i en majoritet, blanquisterna, som även hade haft övertaget i nationalgardets centralkommitté, och en minoritet, medlemmarna av den Internationella Arbetarassociationen, som till övervägande delen bestod av anhängare till Proudhons socialistiska skola. Blanquisterna var vid denna tid till sin stora massa socialister endast av revolutionär, proletär instinkt. Blott ett fåtal hade genom Vaillant, som kände den tyska vetenskapliga socialismen, kommit till större principiell klarhet. Det är sålunda begripligt att i ekonomiskt hänseende mycket underläts som kommunen enligt vår nutida åskådning borde ha gjort. Allra svårast att förstå är givetvis den heliga respekt, med vilken man vördnadsfullt gjorde halt framför portarna till Banque de la France. Det var också ett svårt politiskt fel. Banken i kommunens händer – det hade varit mer värt än tiotusentals gisslan. Det hade betytt påtryckning från den franska bourgeoisins sida på regeringen i Versailles till förmån för fred med kommunen. Vad som emellertid är ännu underbarare är det myckna riktiga som trots detta dock utträttades av den av blanquister och proudhonister sammansatta kommunen. Självfallet är proudhonisterna främst ansvariga för kommunens ekonomiska dekret, för deras berömvärda och tadelvärda sidor, liksom blanquisterna bär ansvaret för dess politiska handlingar och underlåtenhetssynder. Och i båda fallen ville historiens ironi – som så ofta när doktrinärer övertar styret – att både den ena och den andra riktningen gjorde motsatsen till det som deras skoldoktrin föreskrev dem.

Proudhon, småbondens och hantverksmästarens socialist, hyste ett positivt hat mot all sammanslutning. Han sade om sådant att det innehöll mer dåligt än gott, att det av naturen var ofruktbart, ja t.o.m. skadligt, emedan det utgjorde en boja på arbetarens frihet. Sådant var,

¹ Kulsprutor. – Red

menade han, bara en dogm, improduktiv och hindrande, som stod i strid med arbetarens frihet och arbetets ekonomi och att dess nackdelar skulle växa hastigare än dess fördelar. Mot sammanslutningen ställde han konkurrens, arbetsdelning, privategendom, ekonomiska krafter. Blott i undantagsfallen, som Proudhon kallar dem, inom storindustrin och de stora företags-korporationerna, som t.ex. vid järnvägarna, vore arbetarnas sammanslutning på sin plats. (Se *Idée de la Révolution*, 3. étude.)

Och 1871 hade storindustrin t.o.m. i Paris, konsthantverkets metropol, i så hög grad upphört att vara undantagsfall att kommunens ojämförligt viktigaste dekret gick ut på att skapa en industrins och t.o.m. manufakturens organisation, som inte endast skulle vila på sammanslutningen av arbetarna inom varje fabrik utan också på att förena alla dessa kooperativa organisationer till ett stort förbund, kort sagt en organisation som, vilket Marx mycket riktigt anmärker i "Inbördeskriget", slutligen måste resultera i kommunismen, alltså i den raka motsatsen till Proudhons lära. Och därför var också kommunen den proudhonska socialistiska skolans grav. Denna skola har nu försvunnit från de franska arbetarkretsarna; här härskar nu obestridd, hos possibilister inte i mindre grad än hos "marxister" den marxiska teorin. Endast bland den "radikala" bourgeoisin finns det ännu proudhonister.

Det gick inte heller bättre för blanquisterna. Uppfostrade som de var i konspirationens skola och sammanhållna med en därtill svarande sträng disciplin, utgick de från den åsikten att ett relativt litet antal beslutsamma och välorganiserade män vore i stånd att i ett givet gynnsamt ögonblick icke blott rycka till sig statsrodret utan därtill, genom utvecklingen av en stor hänsynslös energi, behålla det så länge att de skulle lyckas rycka med sig folkets massa i revolutionen och gruppera den omkring den lilla ledarskaran. Därtill hörde framför allt den strängaste diktatoriska centralisation av all makt i den nya revolutionära regeringens hand. Och vad gjorde kommunen som till sitt flertal bestod just av dessa blanquister? I alla sina proklamationer till fransmännen i landsorten uppmanade de dessa att skapa en fri federation av alla franska kommuner med Paris, att skapa en nationell organisation som för första gången skulle skapas av nationen själv. Just den hittillsvarande centraliserade regeringens undertryckande maktorgan, armé, politisk polis, byråkrati, som Napoleon skapat 1798 och som sedan varje regering övertagit som ett välkommet redskap och utnyttjat mot sina motståndare, just denna makt skulle falla överallt så som den redan hade fallit i Paris.

Kommunen måste genast från första början erkänna att arbetarklassen, sedan den en gång kommit till makten, inte kunde regera i fortsättningen med det gamla statsmaskineriet, att denna arbetarklass, för att inte gå förlustig sin egen nyss erövrade maktställning, å ena sidan måste undanröja hela det gamla mot den själv utnyttjade förtryckarmaskineriet, men å andra sidan måste säkerställa sig mot sina egna förtroendemän och ämbetsmän genom att förklara dessa undantagslöst och vid vilken tidpunkt som helst avsättliga. Vari bestod den hittillsvarande statens karakteristiska egenart? Samhället hade för vården av sina gemensamma intressen ursprungligen skapat sig egna organ genom enkel arbetsdelning. Men dessa organ, vars topp statsmakten bildade, hade med tiden i sina egna särintressens tjänst förvandlat sig från samhällets tjänare till dess herrar. Detta kan man se likaväl i den demokratiska republiken som i den ärftliga monarkin. Ingenstans bildar "politikerna" en mer avsöndrad och mäktigare del av nationen än just i Nordamerika. Här regeras vart och ett av de båda stora partierna, som makten omväxlande tillfaller, själva i sin tur av folk som har gjort politiken till en affär, folk som spekulerar på platser i statsförbundets eller de enskilda staternas lagstiftande församlingar eller som lever av att agitera för sitt parti och efter dess seger belönas med anställningar. Det är bekant hur amerikanerna sedan trettio år tillbaka försökt skaka av sig detta odrägliga ok och hur de trots allt sjunker allt djupare i detta korruptionens träsk. Just i Amerika kan vi allra bäst se hur statsmakten gör sig självständig gentemot samhället, vars blotta verktyg den ursprungligen var bestämd att vara. Där existerar ingen dynasti, ingen adel,

ingen stående här, utom några man för bevakning av indianerna, och ingen byråkrati med fast anställning och rätt till pension. Och ändå har vi där två stora rövarband av politiska spekulanter som omväxlande tar statsmakten i besittning och bedriver utsugning med de mest korrupta medel och till de mest korrupta ändamål – men nationen är vanmäktig mot dessa två stora karteller av politiker, vilka påstår sig stå i nationens tjänst men i verkligheten behärskar och plundrar den.

Emot denna i alla hittills bestående stater oundgängliga förvandling av staten och statsorganen från samhällets tjänare till samhällets herrar använde kommunen två ofelbara medel. För det första besatte den alla poster inom administration, rättskipning och undervisning genom val med allmän rösträtt för alla de därav berörda och detta med möjlighet för samma väljare att när som helst återkalla de valda. Och för det andra betalade den för alla platser, höga som låga, blott den lön som andra arbetare erhöll. Den högsta lön som den överhuvud betalade var 6.000 francs. Därmed hade man satt ett säkert lås för karriärism och lycksökeri, även om man bortser från de bundna mandat som de delegerade i representantförsamlingarna dessutom erhöll på köpet.

Denna sprängning av den hittillsvarande statsmakten och dess ersättande med en ny sant demokratisk sådan är utförligt skildrad i tredje avsnittet av denna bok. Men det var nödvändigt att här än en gång i korthet ingå på några drag hos densamma, emedan just i Tyskland kolartron på staten har fortplantat sig från filosofin till bourgeoisins allmänna medvetande och även till mången arbetare. Enligt den filosofiska föreställningen är staten ”idéns förverkligande” eller det till filosofspråk översatta gudsriket på jorden, det område, inom vilket den eviga sanningen och rättvisan förverkligas eller skall förverkligas. Och därav följer så en vidskeplig vördnad för staten och allt som sammanhänger med staten, och denna vördnad inställer sig så mycket lättare som man från barnsben har vant sig vid inbillningen att de för hela samhället gemensamma affärerna och intressena inte kunde skötas på annat sätt än de hittills sköts, nämligen genom staten och dess välbeställda myndigheter. Och man tror sig ha tagit ett alldeles vådligt djärvt steg när man frigjort sig från tron på den ärftliga monarkin och i stället svär på den demokratiska republiken. Men i verkligheten är staten ingenting annat än en maskin för att den ena klassen skall kunna förtrycka den andra och det inte mindre i den demokratiska republiken än i monarkin. Och i bästa fall är det ett ont som det i kampen om klassherraväldet segrande proletariatet får i arv och vars sämsta sidor det, lika litet som kommunen, kan låta bli att så snart som möjligt beskära, till dess att ett under nya fria samhällsförhållanden uppväxt släkte skall bli i stånd att kasta av sig hela den statliga bråten.

Den tyske kälkborgaren har ånyo råkat i en hälsosam skräck vid ordet: proletariatets diktatur. Nåväl, mina herrar, vill ni veta hur denna diktatur ser ut? Betrakta Pariskommunen. Den var proletariatets diktatur.

London på Pariskommunens tjugoårsdag, den 18 mars 1891.

F. Engels

Till medlemmarna av Internationella Arbetarassociationen i Europa och Förenta Staterna

Generalrådets första manifest om det tysk-franska kriget

I vår associations invigningsadress av november 1864 sade vi:

”Om arbetarklassens befrielse förutsätter arbetarklassens broderliga förening och samverkan hur kan den då uppfylla denna stora mission, så länge en utrikespolitik efter förbrytarplaner upphetsar nationella fördomar mot varandra och förslösar folkets blod och förmögenhet på rövarkrig?”

Och vi betecknade den av Internationalen eftersträvade utrikespolitiken med följande ord:

”De sedlighetens och rättens enkla lagar som skall reglera förhållandena mellan privatpersoner måste även bli gällande som högsta lagar i umgänget mellan folken.”

Det ligger ingenting förunderligt i att Louis Bonaparte, som hade usurperat sitt herravälde genom att utnyttja klasskampen i Frankrike och förlängt det genom upprepade krig utåt, redan från början har behandlat Internationalen som en farlig fiende. Omedelbart före folkomröstningen satte han igång förföljelser mot medlemmarna av Internationella Arbetarassociationens förvaltande utskott i Paris, Lyon, Rouen, Marseille, Brest, kort sagt, i hela Frankrike under föregivande att Internationalen vore ett hemligt sällskap och planlade en komplott för att mörda honom, vilket påstås hans egna domare avslöjade som fullständigt oresonligt. Vari bestod de franska sektionernas av Internationalen brott? Jo, i att de öppet förklarade för det franska folket: att rösta för det i folkomröstningen ställda förslaget innebär att rösta för despotismen inåt och krig utåt. Och det var faktiskt deras verk att arbetarklassen i alla städer och alla industricentra i Frankrike reste sig som en man för att förkasta förslaget. Olyckligtvis övervägdes deras röster av den tungrodda okunnigheten i lantdistrikten. Fondbörserna, regeringarna, de härskande klasserna och pressen i nästan hela Europa firade folkomröstningen som en glänsande seger för den franske kejsaren över den franska arbetarklassen. I verkligheten var det signalen till mord, inte på någon enstaka person utan på hela folk.

Krigskomplotten av juli 1870 är blott en förbättrad upplaga av statskuppen i december 1851. Vid första ögonkastet syntes hela saken vara så fånig att Frankrike inte ville tro att det verkligen var allvar. Då trodde det mycket hellre den deputerade som i de krigiska ministertalen endast såg en börsmanöver. När kriget så officiellt kungjordes den 15 juli av den lagstiftande församlingen vägrade hela oppositionen att bevilja de preliminära anslagen. T.o.m. Thiers brännmärkte kriget som ”avskryvbart”. Alla tidningar i Paris fördömde det och underligt nog instämde provinspressen nästan utan protester.

Under tiden var de parisiska medlemmarna av Internationalen åter i verksamhet. I ”Reveil” av den 12 juli offentliggjorde de sitt manifest ”till alla nationers arbetare”, vari det heter:

”Åter hotar den politiska ärelystnaden världsfreden under föregivande att vilja bevara den europeiska jämvikten och nationalläran. Franska, tyska och spanska arbetare! Låt oss förena våra röster till ett avskyns rop mot kriget ... Krig på grund av frågan om övervikten eller för en dynastisk skull kan i arbetares ögon inte vara någonting annat än en brottslig dårskap. Vi som behöver fred och arbete protesterar högt mot de krigiska upprop som offentliggöres av dem som köper sig fria från blodtributen och i den offentliga olyckan blott ser en källa till nya spekulationer ... Bröder i Tyskland! Söndring mellan oss kommer blott att få till följd despotismens fullständiga triumf på båda sidor om Rhen ... Arbetare i alla länder! Vad följderna av våra gemensamma ansträngningar för ögonblicket än må bli, så sänder vi, medlemmar av den Internationella Arbetarassociationen, för vilken det inte existerar några gränser, eder de bästa välgångsönskningar och hälsningar från Frankrikes arbetare.”

På detta manifest från våra parissektioner följde talrika franska upprop, av vilka vi här blott kan anföra ett: deklARATIONEN från Neuilly-sur-Seine, offentliggjord i "Marseillaise" den 22 juli:

"Är kriget berättigat? Nej! Är kriget nationellt? Nej! Det är uteslutande dynastiskt. I rättvisans, demokratins, i Frankrikes sanna intressens namn ansluter vi oss fullkomligt och energiskt till Internationalens protester mot kriget."

Dessa protester var uttryck för de franska arbetarnas verkliga känslor, vilket en egendomlig händelse snart tydligt skulle bevisa. När det ursprungligen under Louis Bonapartes ordförändskap organiserade rövarbandet av den 10 december förklätt till arbetare i blusar släpptes löst på gatorna för att där genom indianska krigsdanser underblåsa krigsfebern, svarade förstädernas verkliga arbetare med så överväldigande fredsdemonstrationer att polisprefekten Pietri ansåg det rådligast att göra slut på all vidare gatupolitik under förevändningen att det trogna folket i Paris tillräckligt luftat sin länge återhållna patriotism och sin översvallande krigsentusiasm.

Hur Louis Bonapartes krig med Preussen än må avlöpa, så har redan dödslockorna ringt för det andra kejsardömet i Paris. Det kommer att ända så som det började: med en parodi. Låt oss emellertid inte glömma att det var regeringarna och de härskande klasserna i Europa som gjorde det möjligt för Louis Bonaparte att under arton års tid spela den grymma farsen om det andra kejsardömet restaurations.

Från tysk sida är kriget ett försvarskrig. Men vem bragte Tyskland i tvångsläget att försvara sig? Vem gjorde det möjligt för Louis Bonaparte att föra krig mot Tyskland? Preussen! Det var Bismarck som konspirerade med samme Louis Bonaparte för att undertrycka en folklig opposition hemma hos sig och annektera Tyskland åt Hohenzollern-dynastin. Hade slaget vid Sadowa förlorats i stället för vunnits hade franska bataljoner översvämmat Tyskland som Preussens bundsförvanter. Har Preussen efter segern ett enda ögonblick drömt om att ställa ett fritt Tyskland gentemot det förslavade Frankrike? Raka motsatsen! Det upprätthöll ängsligt sitt gamla systems medfödda skönhetsfläckar och kompletterade det dessutom med alla det andra kejsardömet konstgrepp, dettas verkliga despotism och skendemokrati, dettas politiska bländverk och finansiella svindlerier, dettas högrävande fraser och gemena taskspelarkonster. Den bonapartiska regimen, som dittills frodats bara på ena sidan om Rhen, hade därmed fått sin motsvarighet på andra sidan om Rhen. Och när ställningen var sådan, vad kunde då därav följa annat än krig?

Tillåter den tyska arbetarklassen det nuvarande kriget att gå utöver sin strängt defensiva karaktär och urarta till ett krig mot det franska folket, så kommer seger eller nederlag att bli lika olycksdiga. All den olycka som föll över Tyskland efter de s.k. befrielsekrigen kommer att leva upp på nytt med större häftighet.

Internationalens grundsatser är dock alltför vitt kända och alltför fast rotade bland den tyska arbetarklassen för att vi skulle behöva frukta en så sorglig utgång. Ett massmöte av arbetare i Braunschweig förklarade sig den 16 juli fullkomligt överens med parismanifestet, avvisade varje tanke på en nationell motsättning med Frankrike och fattade ett beslut, vari det heter:

"Vi är motståndare till alla krig och framför allt till dynastiska krig ... Med djupt bekymmer och djup smärta ser vi oss tvingade in i ett försvarskrig såsom ett oundvikligt ont. Men samtidigt manar vi hela den tänkande arbetarklassen att omöjliggöra en så oerhörd social olyckas upprepande genom att fordra att folken själva skall ha makten att besluta om krig och fred och sålunda göra dem till herrar över sina egna öden."

I Chemnitz antog ett möte med ombud, representerande 50.000 sachsiska arbetare, enhälligt följande beslut:

”I den tyska demokratins och speciellt i de till socialdemokratiska arbetarpartiet anslutna arbetarnas namn förklarar vi det nuvarande kriget vara uteslutande dynastiskt ... Med glädje trycker vi den oss av de franska arbetarna räckt brodershanden ... Ihågkommande den Internationella Arbetarassociationens paroll: 'Proletärer i alla länder, förena er!' skall vi aldrig förgäta att alla länders arbetare är våra vänner och alla länders despoter våra fiender.”

Internationalens sektion i Berlin svarade ävenledes på parismanifestet:

”Vi instämmer med hand och hjärta i er protest ... Vi lovar högtidligt att varken trumpetskall eller kanondunder, varken seger eller nederlag skall förmå oss att avstå från vårt gemensamma verk att förena alla länders arbetare.”

I bakgrunden till denna självmördande strid lurar Rysslands hemska gestalt. Det är ett dåligt tecken att signalen till det nuvarande kriget gavs just i det ögonblick då den ryska regeringen hade fullbordat sina strategiska järnvägar och redan koncentrerat trupper i riktning mot Pruth. Vilka sympatier tyskarna med rätta än kan göra anspråk på i ett försvarskrig mot det bonapartistiska överfallet skulle de genast förlora dem om de tilläte den tyska regeringen att tillkalla eller ens mottaga hjälp från kosackerna. Må de erinra sig att Tyskland efter sitt oavhängighetskrig mot den förste Napoleon låg hjälplöst i årtionden vid tsarens fötter.

Den engelska arbetarklassen räcker broderligt ut handen till såväl de franska som de tyska arbetarna. Den är fast övertygad om att, hur det förestående vederstyggliga kriget än må sluta, sammanslutningen av alla länders arbetare slutligen skall utrota kriget. Medan det officiella Frankrike och det officiella Tyskland störtar sig i en brodermördande strid sänder arbetarna varandra budskap om fred och vänskap. Detta enastående stora faktum, utan like i det förflutnas historia, öppnar utsikten mot en ljusare framtid. Det bevisar att i motsats till det gamla samhället med dess ekonomiska elände och dess politiska vanvett ett nytt samhälle uppstår, som kommer att ha freden till internationell princip, emedan hos varje nation samma princip – arbetet – härskar! Banbrytaren för detta nya samhälle är Internationella Arbetarassociationen.

London den 23 juli 1870.

Generalrådets andra manifest om det tysk-franska kriget

I vårt första manifest av den 23 juli sade vi:

”Dödslockorna har redan ringt för det andra kejsardömet i Paris. Det kommer att ända så som det började: med en parodi. Låt oss emellertid inte glömma att det var regeringarna och de härskande klasserna i Europa som gjorde det möjligt för Louis Bonaparte att under arton års tid spela den grymma farsen om det andra kejsardömet restoration.”

Innan krigsoperationerna ännu börjat behandlade vi alltså den bonapartistiska såpbubblan som någonting förflutet.

Vi har inte bedragit oss ifråga om det andra kejsardömet livsduglighet. Vi hade heller inte orätt i våra farhågor för att det tyska kriget skulle ”gå utöver sin strängt defensiva karaktär och urarta till ett krig mot det franska folket”. Försvarskriget slutade faktiskt med att Louis Bonaparte gav upp, med att Sedan kapitulerade och republiken proklamerades i Paris. Men redan långt före dessa tilldragelser, i samma ögonblick som de bonapartistiska vapnets fullständiga ruttenhet stod klar för alla beslöt sig den preussiska militärkamarillan för erövringskrig. [Preussiske] Kung Vilhelms egen proklamation vid krigets början låg visserligen som ett förargligt hinder i dess väg. I sitt trontal i den nordtyska riksdagen hade han högtidligt förklarat sig föra krig mot fransmännens kejsare och inte mot det franska folket. Den 11 augusti hade han riktat ett manifest till den franska nationen, vari han sade:

”Kejsar Napoleon har till lands och vatten angripit den tyska nationen som önskat och alltjämt önskar att leva i fred med det franska folket. Jag har övertagit befälet över den tyska armén för att

slå tillbaka överfallet och jag har genom militära omständigheter tvungits att överskrida Frankrikes gränser.”

Han nöjde sig inte med att hävda krigets ”rent defensiva karaktär” genom meddelandet att han övertagit överbefälet över de tyska arméerna ”för att slå tillbaka anfall” utan tillfogade dessutom att han blott ”genom militära omständigheter tvungits” att överskrida Frankrikes gränser. Ett försvarskrig utesluter naturligtvis inte angreppsoperationer, dikterade av ”militära omständigheter”.

Alltså hade denne gudfruktige konung inför Frankrike och världen förpliktat sig att föra ett rent försvarskrig. Hur befria honom från detta högtidliga löfte? Scenens regissörer måste framställa honom så, som om han motvilligt gäve efter för ett oemotståndligt påbud från den tyska nationen. De gav genast lösenordet åt den tyska medelklassen med dess professorer, dess kapitalister, dess stadsfullmäktige och dess tidningsmän. Denna medelklass, som i sina strider 1846-1870 för den medborgerliga friheten uppfört ett makalöst skådespel av obeslutsamhet, impotens och feghet, var naturligtvis högst förtjust över att kunna bestiga den europeiska scenen som den tyska patriotismens rytande lejon. Den anlade ett falskt sken av medborgerligt oberoende för att låtsas att den tvingade den preussiska regeringen till – vad? Till just förverkligandet av just denna regerings hemliga planer. Den gjorde bot för sin under årtal hysta nästan religiösa tro på Louis Bonapartes ofelbarhet, i det att den högljutt krävde att den franska republiken skulle styckas. Låt oss blott för ett ögonblick lysna till dessa kärnpatrioters plausibla förevändningar!

De vågar inte påstå att folket i Elsass-Lothringen längtar efter tysk omfamning – raka motsatsen. För att straffa detta folk för dess franska patriotism blev Strasbourg, en fästning som behärskades från ett självständigt citadell, under sex dagar ändamålslost och barbariskt bombarderad med ”tyska” explosiva projektiler, satt i brand och ett stort antal försvarslösa invånare dödades. Javisst, men dessa provinsers territorium hade en gång för länge sedan tillhört det för längesedan hänsovna tyska riket. Det ser därför ut som om marken och människorna som växt upp på den måste konfiskeras som oförytterlig tysk egendom. Skall Europas gamla karta en gång omarbetas efter den historiska rätten, då får vi på inga villkor glömma bort att kurfursten av Brandenburg på sin tid satt som den polska republikens vasall på sina preussiska besittningar.

De sluga patrioterna kräver emellertid Elsass och det tyska Lothringen som en ”materiell garanti” mot franska överfall. Då detta föraktansvärda svepskäl har gjort en del mentalt svagt folk förvirrade känner vi oss förpliktade att närmare ingå på det.

Det är otvivelaktigt så att gestaltningen av Elsass tillsammans med den mittemot liggande Rhenstranden samt förefintligheten av en så stor fästning som Strasbourg ungefär mittemellan Basel och Germersheim i hög grad underlättar ett franskt anfall mot Sydtyskland, medan det skapar speciella svårigheter för ett anfall från Sydtyskland mot Frankrike. Det är vidare otvivelaktigt att annexionen av Elsass och tyska Lothringen skulle ge Sydtyskland en vida starkare gräns. Tyskland skulle då bli herre över Vogesernas bergsrygg i hela dess utsträckning och över de fästningar som behärskar bergskedjans norra pass. Vore Metz även annekterat så skulle Frankrike visserligen ha berövats två av sina viktigaste operationsbaser mot Tyskland men det skulle inte kunna hindra det från att upprätta nya vid Nancy eller Verdun. Tyskland äger Koblenz, Mainz, Germersheim, Rastatt och Ulm, idel operationsbaser mot Frankrike, och har i detta krig flitigt betjänat sig av dem. Med vilket sken av berättigande skulle Tyskland kunna missunna fransmännen Metz och Strasbourg, de enda betydande fästningar de har i denna trakt?

Dessutom hotar Strasbourg Sydtyskland endast så länge detta utgör en från Nordtyskland avskild makt. Från 1792 till 1795 angreps Sydtyskland aldrig från denna sida, emedan

Preussen deltog i kriget mot den franska revolutionen. Men så snart Preussen 1795 slöt sin separاتفred och överlät södern åt sig själv började angreppen på Sydtyskland med Strasbourg som bas och varade ända till 1809. I verkligheten kan ett *förenat* Tyskland oskadliggöra Strasbourg och varje fransk armé i Elsass om det koncentrerar alla sina trupper mellan Saarlouis och Landau så som skett i detta krig och rycker fram eller tar en drabbning på vägen mellan Mainz och Metz. Så länge de tyska truppernas huvudmassa står där är varje från Strasbourg mot Sydtyskland framryckande armé överflyglad och hotas i sina förbindelser bakåt. Om det nuvarande fälttåget har visat något så är det lättheten i att angripa Frankrike från tyska sidan.

Men ärligt talat – är det inte över huvud taget en orimlighet och en anakronism när man upphöjer militära hänsyn till den princip, efter vilken de nationella gränserna skall bestämmas? Skulle vi följa denna regel så hade Österrike rätt att göra anspråk på Venedig och Mincio-linjen och Frankrike på Rhenlinjen till skydd för Paris, som säkert är mer utsatt för angrepp från nordost än Berlin från sydväst. Om gränserna skall bestämmas efter militära intressen skulle anspråken aldrig ta slut, emedan varje militärlinje nödvändigtvis är bristfällig och kan förbättras genom annexion av ytterligare områden. Och dessutom kan den aldrig bestämmas slutgiltigt och rättvist, emedan den alltid påtvingas den besegrade av segraren och följaktligen i sig redan bär fröet till ett nytt krig.

Det är lärdomen av all historia: Det är med nationer som med individerna. För att undandra dem möjligheten till angrepp måste man beröva dem alla försvarsmedel. Det är inte nog med att bara ta struptag på dem utan man måste även döda dem. Om någonsin en erövrare tagit ”materiella garantier” för att knäcka en nations krafter, så var det Napoleon I genom fördraget i Tilsit och det sätt, på vilket han genomförde det mot Preussen och det övriga Tyskland. Och likväl bröts hans gigantiska makt några år senare som ett rö för det tyska folkets vind. Vad är de ”materiella garantier” som Preussen kan och vågar påtvinga Frankrike jämfört med dem som Napoleon I avtvang Preussen? Utgången kommer denna gång inte att bli mindre olycksdiger. Historien kommer att utmäta sin vedergällning, inte efter ytvidden av de från Frankrike rövade kvadratmilerna utan efter storleken av den förbrytelse som består i att man i 1800-talets andra hälft har återupplivat erövringspolitiken igen.

Den tyska patriotismens förespråkare säger: Men ni får inte förväxla tyskarna med fransmännen. Vi vill inte ha ära, bara säkerhet. Tyskarna är ett väsentligen fredsälskande folk. Under deras besinningsfulla överinseende förvandlas t.o.m. erövringen från en orsak till kommande krig till en garanti för evig fred. Naturligtvis var det inte Tyskland som år 1792 inföll i Frankrike i den ädla avsikten att slå ned 1700-talets revolution med bajonetternas hjälp! Var det inte Tyskland som besudlade sina händer vid Italiens underkuvande, vid Ungerns undertryckande och vid Polens delning? Dess nuvarande militärsystem som delar upp hela den vapenföra manliga befolkningen i två delar – en stående armé i tjänst och en annan stående armé i reserven – och båda i lika utsträckning förpliktade till ovillkorlig lydnad mot regenterna av guds nåde, ett sådant militärsystem är naturligtvis en ”materiell garanti” för världsfreden och till på köpet civilisationens högsta mål! I Tyskland liksom överallt annorstädes förgiftar den härskande regimens hovlakejer den offentliga opinionen med smicker och lögnaktigt självberöm.

De låtsas indignerade vid åsynen av de franska fästningarna Metz och Strasbourg – dessa tyska patrioter – men de ser ingenting orätt i det väldiga systemet av moskovitiska befästningar vid Warszawa, Modlin och Ivangorod. Medan de ryser av skräck för bonapartistiska anfall sluter de ögonen för skammen i ett tsaristiskt protektorat.

Precis så som löften växlades mellan Louis Bonaparte och Bismarck år 1865 växlades dylika mellan Gortjakov och Bismarck år 1870. Precis som Louis Napoleon smickrade sig med att

1866 års krig genom den ömsesidiga utmattningen av Österrike och Tyskland skulle göra honom till överste skiljedomare över Tyskland, likadant smickrade sig Alexander [II] med att 1870 års krig genom den ömsesidiga utmattningen av Tyskland och Frankrike skulle upphöja honom till överste skiljedomare över Västeuropa. Precis så som det andra kejsardömet ansåg det nordtyska förbundet oförenligt med sin existens, likadant måste det autokratiska Ryssland tro sig hotat av ett tyskt rike under preussisk ledning. Det är det gamla politiska systemets lag. Inom dess ram är den enes vinst den andres förlust. Tsarens övervägande inflytande över Europa har sin rot i hans traditionella suveränitet över Tyskland. I samma ögonblick som vulkaniska sociala krafter i Ryssland hotar att skaka självhärskardömet i dess djupaste grundvalar, skulle tsaren då kunna tolerera en försvagning av sin ställning gentemot utlandet? Tidningarna i Moskva upptar redan det språk som de bonapartistiska publikationerna förde efter kriget år 1866. Tror tyskhetsvurmarna verkligen att Tysklands frihet och fred skulle vara säkrade, ifall de tvingar Frankrike i armarna på Ryssland? Om vapenlyckan, framgångens övermod och dynastiska intriger förleder Tyskland till ett rov av franskt område så återstår blott två vägar för landet. Antingen måste det, trots allt vad därav följer, bli uppenbar slav under den ryska expansionen eller ock måste det efter en kort paus rusta sig för ett nytt ”defensivt” krig, inte för ett av de s.k. ”lokaliserade” krigen utan för ett *raskrig* mot slavernas och romanernas allierade raser.

Den tyska arbetarklassen har energiskt understött det krig som det inte stod i dess makt att hindra, i dess egenskap av ett krig för Tysklands oavhängighet och för Tysklands och Europas befrielse från det andra kejsardömet tryckande mara. Det var de tyska industriarbetarna som tillsammans med landsbygdens arbetande levererade senor och muskler till hjältemodiga härar, samtidigt som de lämnade sina halvt ihjälsvultna familjer hemma. De har decimerats under kriget i utlandet men kommer att decimeras ytterligare på grund av nöden hemma. De begär nu å sin sida ”garantier”, garantier för att de inte skall ha bragt de oerhörda offren för-gäves, för att de får friheten och för att segrarna, som de vunnit över de bonapartistiska härarna, inte förvandlas till ett nederlag för det tyska folket som år 1815. Och som den första av dessa garantier kräver de ”en ärofull fred för Frankrike” och ”erkännandet av den franska republiken”.

Det tyska socialdemokratiska arbetarpartiets centralutskott offentliggjorde den 5 september ett manifest, vari det energiskt krävde dessa garantier.

”Vi”, hette det, ”protesterar mot annexionen av Elsass-Lothringen. Vi vet med oss, att vi talar i den tyska arbetarklassens namn. I Frankrikes och Tysklands gemensamma intresse, i fredens och frihetens intresse, i den västerländska civilisationens intresse mot det orientaliska barbariet kommer de tyska arbetarna inte att tolerera annexionen av Elsass-Lothringen ... Vi skall stå troget vid sidan av våra arbetarkamrater i alla länder till försvar för proletariats gemensamma internationella sak.”

Olyckligtvis kan vi inte räkna på omedelbar framgång för dem. Kunde de franska arbetarna mitt under freden inte hejda angriparen, skulle då de tyska arbetarna ha större utsikt att hejda segraren mitt under vapenlarmet? De tyska arbetarna kräver i sitt manifest att Louis Bonaparte utlämnas som en gemen förbrytare till den franska republiken. Deras härskare gör sig all möda för att åter placera honom i Tuilerierna som den lämpligaste mannen för att ruinera Frankrike. Hur därmed än må förhålla sig så kommer historien att visa att de tyska arbetarna inte är gjorda av samma blöta materia som den tyska medelklassen. De kommer att göra sin plikt.

Liksom de välkomnar vi republikens upprättande i Frankrike men samtidigt hyser vi bekymmer, som man får hoppas skall visa sig ogrundade. Denna republik har inte störtat tronen utan blott intagit den tomma platsen. Den har inte proklamerats som en social seger utan en nationell försvarsåtgärd. Den är i händerna på en provisorisk regering, sammansatt

dels av notoriska orléanister, dels av borgerliga republikaner. Och bland dessa finns några som juniupproret 1848 har efterlämnat outplånliga brännmärken på. Arbetsdelningen mellan denna regerings medlemmar synes båda föga gott. Orléanisterna har bemäktigat sig de starka positionerna – armén och polisen – medan de föregivna republikanerna fått sig pratposterna tilldelade. Några av deras första handlingar bevisar tämligen klart att de av kejsardömet ärvt inte blott en hop ruiner utan även dess fruktan för arbetarklassen. När nu omöjliga ting i skrävlande ordalag utlovas i republikens namn, sker det då kanske inte för att frammana rop efter en ”möjlig” regering? Skall republiken kanske inte framstå för borgarna, som gärna skulle bli dess dödgrävare, bara som en övergång till en orléanistisk restauration?

Sålunda finner sig den franska arbetarklassen försatt i ytterst svåra omständigheter. Varje försök att störta den nya regeringen medan fienden ännu så gott som klappar på Paris portar skulle vara en förtvivlad dårskap. De franska arbetarna måste göra sin plikt som medborgare. Men de får inte låta sig behärskas av de nationella minnena från 1792 så som de franska bönderna lät sig luras av de nationella erinringarna från det första kejsardömet. Arbetarnas uppgift är inte att upprepa det förflutna utan att bygga upp framtiden. Må de lugnt och beslutamt utnyttja de medel som den republikanska friheten ger dem för att grundligt genomföra organiseringen av sin egen klass. Det kommer att ge dem nya herkuliska krafter för Frankrikes pånyttfödelse och för vår gemensamma uppgift – proletarietets befrielse. På deras kraft och klokhets beror republikens öde.

De engelska arbetarna har redan vidtagit sina mått och steg för att genom ett sunt tryck utifrån bryta sin regerings motvilja mot erkännandet av den franska republiken. Den engelska regeringens nuvarande tveksamhet skall förmodligen utgöra ett gottgörande av antijakobinerkriget år 1792 och den oanständiga brådska som den den gången gjorde sig för att erkänna statskuppen. De engelska arbetarna fordrar dessutom av sin regering att den med all kraft motsätter sig sönderstyckningen av Frankrike, vilket en del av den engelska pressen är nog fräck att högt yrka på. Det är samma press som under tjugo år har dyrkat Louis Bonaparte som Europas försyn och frenetiskt applåderat de amerikanska slavägarnas uppror.

Må den Internationella Arbetarassociationens sektioner i alla länder mana arbetarklassen till verksam aktivitet. Om arbetarna glömmer sin plikt, om de förblir passiva, så kommer det nuvarande fruktansvärda kriget endast att bli förelöparen till ännu fruktansvärdare internationella strider och kommer att i varje land föra till nya nederlag för arbetarna till fördel för herrarna av värjan, jordbesittandet och kapitalet.

Vive la république!

London den 9 september 1870.

Generalrådets manifest om inbördeskriget i Frankrike 1871

I.

När Paris arbetare den 4 september 1870 proklamerade republiken som nästan i samma ögonblick mottogs med jubel av hela Frankrike utan en enda motsägelse – då tog ett koppel karriärsugna advokater med Thiers som statsman och Trochu som general Hotel de Ville (stadshuset) i besittning. Dessa människor var då genomträngda av en så fanatisk tro på Paris kallelse att i alla historiska kristider representera Frankrike att det tycktes dem, för att rättfärdiga de av dem usurperade titlarna som Frankrikes regenter, tillräckligt att framvisa sina förfallna mandat som deputerade för Paris. I vårt andra manifest om det senaste kriget, fem dagar efter dessa personers makttillträde, sade vi er vilka de var. Och likväl tolererade Paris i den stormande överrumplingen, medan de verkliga arbetarledarna ännu satt i Bonapartes fängelser, att dessa personer övertog statsmakten. Detta skedde dock endast på det uttryckliga

villkoret att denna statsmakt uteslutande skulle fungera för det nationella försvarets sak. Men Paris kunde inte försvaras utan att dess arbetarklass beväpnades, utan att den förvandlades till en användbar krigsmakt och att dess led skolades i själva kriget. Men Paris i vapen betydde revolutionen i vapen. En seger för Paris över den preussiske angriparen hade varit detsamma som en seger för den franske arbetaren över den franske kapitalisten och hans parasiter i staten. I denna konflikt mellan nationell plikt och klassintresse tvekade det nationella försvarets regering inte ett ögonblick – den förvandlade sig till det nationella förräderiets regering.

Det första den gjorde var att skicka ut Thiers på vandring till alla Europas hov för att där tigga om medling och erbjuda republikens utbyte mot en kung som motprestation. Fyra månader efter belägringens början, då ögonblicket syntes dem lämpligt att låta sig undslippa det första ordet om kapitulation, uttalade sig Trochu i närvaro av Jules Favre och andra regeringsmedlemmar till de församlade märerna (distriktsborgmästarna) i Paris på följande sätt:

”Den första fråga som ytterligare riktades till mig av mina kolleger samma kväll den 4 september var denna: Kan Paris med någon utsikt till framgång uthärda en belägring av den preussiska armén? Jag tvekade inte att besvara denna fråga *nekande*. Flera av mina här närvarande kolleger skall kunna intyga sanningen i mina ord och mitt fasthållande vid denna mening. Jag sade dem med dessa samma ord att så som sakläget var, skulle försöket att hålla Paris mot en preussisk belägring vara en dårskap. Utan tvivel tillfogade jag, en hjältemodig dårskap, men det skulle också vara alltsammans ... Händelserna (som han själv ledde) har inte desavouerat min profetia.”

Detta lilla nätta tal av Trochu offentliggjordes efteråt av en av de närvarande märerna, herr Corbon.

Alltså: samma kväll som republiken proklamerades var det bekant för Trochus kolleger att Trochus ”plan” bestod i att Paris skulle kapitulera. Hade det nationella försvaret varit något mer än blotta förevändningen för Thiers, Favres & C:is herravälde så hade uppkomlingarna av den 4 september demissionerat den 5 september och invigt det franska folket i Trochus ”plan” och uppmanat det att antingen kapitulera med detsamma eller också ta sitt öde i egen hand. Men i stället beslöt dessa ärelösa bedragare att kurerat Paris för ”den hjältemodiga dårskapen” genom att behandla staden med hunger och blodiga huvuden och samtidigt göra narr av folket genom storordiga manifest som t.ex. ”Trochu, guvernören av Paris, kommer aldrig att kapitulera!” och Jules Favre, utrikesministern, ”kommer inte att avträda en tumsbredd av vår jord och inte en sten av våra fästningar”. I ett brev till Gambetta bekänner samme Jules Favre att det de ”försvarade” sig emot var inte de preussiska soldaterna utan *arbetarna i Paris*. Under hela belägringen roade sig de bonapartistiska lönnmördarna, som visligen hade anförtrott överkommandot över armén i Paris åt Trochu, i sin förtroliga korrespondens med lumpna skämt beträffande den i hemligt samförstånd uppgjorda parodin med försvaret. Man bör exempelvis titta på korrespondensen från Alphonse-Simon Guiod, överbefälhavaren för parisarméns artilleri och innehavare av hederslegionens storkors, till Susane, divisionsgeneral vid artilleriet, vilken korrespondens offentliggjordes av kommunen. Slutligen lät de masken falla den 28 januari 1871. Med den yttersta självförnedringens hela hjältemod framträdde det nationella försvarets regering vid Paris kapitulation som *Frankrikes regering och samtidigt som Bismarcks fångar* – en så gement nedrig roll att t.o.m. Louis Bonaparte i Sedan bävat för den. Vid sin vilda flykt den 18 mars lämnade ”kapitularderna” det dokumentariska beviset för sitt förräderi kvar i Paris. För att förstöra detta bevis, säger kommunen i ett av sina manifest till provinserna, ”skulle dessa personer inte rygga tillbaka för att förvandla Paris till en ruinhög, omspolad av ett hav av blod”.

Flera av försvarsregeringens huvudmedlemmar hade emellertid dessutom alldeles speciella privata skäl för att vilja åstadkomma en sådan utgång.

Kort efter vapenstilleståndets ingående offentliggjorde Millièrre, deputerad från Paris till nationalförsamlingen, numera skjuten efter uttrycklig befallning från Jules Favre, en hel rad autentiska juridiskt bindande bevis för att Jules Favre, som lever i vilt äktenskap med frun till en i Algier boende fyllbult, genom en hel rad av mycket fräcka förfalskningar under en tid av flera år lurat till sig ett stort arv i de i det illegala äktenskapet födda barnens namn och därigenom gjort sig till en rik man. Ytterligare lämnas bevis för att han undgick upptäckt under en av de rättmätiga arvingarna anhängiggjord process genom att han gynnades alldeles speciellt av de bonapartistiska domstolarna. Då man inte kunde komma förbi dessa torra rättsliga dokument, inte ens med aldrig så många retoriska hästkrafter, höll Jules Favre för första gången i sitt liv munnen och inväntade i all stillhet inbördeskrigets utbrott för att då fara ut i ilskna skymford mot Paris invånare och beteckna dem som förrymda straffångar i rena upproret mot familj, religion, ordning och egendom. Och denne samme förfalskare hade knappt fått makten i sin hand förrän han omedelbart efter den 4 september av solidaritet försatte Pic och Taillefer i frihet, de båda som t.o.m. under kejsardömet tid hade dömts för förfalskning i samband med skandalhistorien med tidningen L'Étendard. En av dessa ädlingar, Taillefer, hade fräckheten att bege sig in i Paris under kommunens dagar och blev genast inspärrad igen. Och efter allt detta utropade Jules Favre från nationalförsamlingens tribun att parisarna släppte lös sina tukthusfångar.

Ernest Picard, Karl Vogts motsvarighet i det nationella försvarets regering, som utnämnde sig själv till republikens inrikesminister sedan han förgäves strävat att bli kejsardömet inrikesminister, är bror till en viss Arthur Picard, som för sina svindlerier utstöttes från parisbörsen (polisprefektens rapport av den 31 juli 1867) och enligt egen bekännelse överbevisades om en stöld på 300.000 francs, begången medan han var direktör för ett filialkontor av Société Générale, rue Palestro 5 (polisprefektens rapport av den 11 december 1868). Denne Arthur Picard utnämndes av Ernest Picard till redaktör för den senares tidning L'Électeur Libre. Medan de vanliga börsjobbarna vilseleddes av detta ministeriella organs officiella lögner sprang Arthur Picard fram och åter mellan ministeriet och börsen och förvandlade den franska arméns nederlag i klingande profit. Hela korrespondensen mellan detta snygga brödrapar föll i kommunens händer.

Jules Ferry, som före den 4 september var utfattig advokat, lyckades i sin egenskap av mår i Paris svindla till sig en förmögenhet under hungersnöden. Den dag han skall stå till svars för sin misshushållning kommer också att bli hans domedag.

Dessa män kunde nu finna sina tickets-of-leave¹ endast i Paris ruiner. Det var just sådant folk som Bismarck behövde. En smula taskspeleri var allt som behövdes för att Thiers, som ditills hade varit regeringens hemlige inspirator, skulle framträda som regeringschef med tickets-of-leave-männen som ministrar.

Thiers, detta eländiga missfoster, har under mer än ett halvt århundrade förhäxat den franska bourgeoisin, emedan han varit det mest fulländade andliga uttrycket för den egna klassens fördärv. Innan han blev statsman hade han redan som historieskrivare ådagalagt sin styrka i att ljuga. Hans offentliga livs annaler är historien om Frankrikes olyckor. Före 1830 förskaffade han sig i förbund med republikanerna en ministerpost under Louis Philippe genom att förråda sin beskyddare Laffitte. Hos konungen smickrade han in sig genom att hetsa till pöbelupplopp mot prästerskapet, varvid kyrkan Saint-Germain de l'Auxerrois och ärkebiskopens palats plundrades, och genom sitt uppträdande mot hertiginnan de Berry, hos vilken han samtidigt spelade ministerspionens och fängelsebarnmorskans roll. Nedsablandet av republikanerna vid

¹ I England ger man ofta vanliga förbrytare efter avtjänandet av större delen av strafftiden frisedlar, vilket innebär att de frigges och ställes under polisuppsikt. Dessa frisedlar kallas tickets-of-leave och deras innehavare tickets-of-leave-men.

rue Transnonain var *hans* verk, de därpå följande infama septemberlagarna mot pressen och föreningsrätten var *hans* verk. När han år 1840 åter dök upp som konseljpresident förvånade han Frankrike med sin plan för att befästa Paris. Republikanerna, som brännmärkte denna plan som en lömsk komplott mot Paris frihet, fick följande svar av honom i deputeradekammaren:

”Hur så? Inbillar ni er att fästningsverken någonsin skulle kunna hota friheten. Först och främst förtalar ni varje regering, som ni eventuellt förutsätter skulle kunna försöka hävda sin ställning genom ett bombardemang av Paris ... en sådan regering skulle efter sin seger göra sig hundrafalt omöjligare än förut.”

Och faktiskt skulle heller ingen annan regering någonsin ha vågat bombardera Paris från forten än just den regering som dessförinnan hade utlämnat samma fort till preussarna.

När kung Bomba [Ferdinand II] i januari 1848 försökte sig på Palermo reste sig Thiers, då för länge sedan avdankad minister, återigen i kammaren:

”Ni vet, mina herrar, vad som försiggår i Palermo. Ni alla bävar av förskräckelse (i parlamentarisk mening) när ni hör att en stor stad har bombarderats i fyrtiåttio timmar – av vem? Av en främmande fiende med krigets rätt? Nej, mina herrar, av sin egen regering. Och varför? Emedan den olyckliga staden fordrade sina rättigheter. Och för att den fordrade sina rättigheter bombarderades den i fyrtiåttio timmar ... Tillåt mig att appellera till den europeiska opinionen. Det innebär en tjänst åt mänskligheten när man reser sig och från Europas kanske största tribun låter några förbittringens ord (just precis: ord) genljuda mot dylika illdåd. När regenten Espartero, som dock gjort sitt land en del tjänster (och de var flera än Thiers någonsin presterat) ämnade bombardera Barcelona för att undertrycka ett uppror, då höjdes ett skri av indignation från alla världens hörn.”

Arton månader senare befann sig Thiers bland de ivrigaste försvararna av att Rom skulle bombarderas av en fransk armé. Kung Bombas fel synes faktiskt bara ha bestått däri att han inskränkte sitt bombardemang till fyrtiåttio timmar.

Få dagar efter februarirevolutionen förklarade Thiers, som var missnöjd över den långa förvisning från ämbetet och underslev som Guizot hade ådömt honom och som samtidigt vädrade en annalkande folkrörelse, i deputeradekammaren i den falska hjältetonen som hade inbringat honom öknamnet Mirabeau-mouche (Mirabeau-flugan) följande:

”*Jag tillhör revolutionens parti*, inte endast för Frankrikes utan för Europas vidkommande. Jag önskar att revolutionens regering må förbli i händerna på moderata män ... Men skulle denna regering falla i hetlevrade personers händer, ja, rentav i de radikalas händer, så kommer jag inte fördenskull lämna min sak i sticket. Jag kommer alltid att tillhöra revolutionens parti.”

Februarirevolutionen kom. I stället för att ersätta kabinettet Guizot med kabinettet Thiers, som pygmén hade drömt om, ersatte den Louis Philippe med republiken. Första segerdagen höll han sig sorgfälligt i skymundan och glömde att arbetarnas förakt räddade honom undan deras hat. Han, med sitt sedan gammalt kända mod, höll sig likväl borta från den offentliga scenen till dess julimassakrerna [1848] hade sopat den ren för den sorts aktion han brukade bedriva. Då blev han den ledande själen i ”ordningspartiet” med dess parlamentariska republik, det anonyma interregnum, under vilket den härskande klassens alla olika fraktioner konspirerade *med* varandra för att underkuva folket och *mot* varandra för att var och en skulle kunna upp-4rätta sin egen monarki. Då liksom nu anklagade Thiers republikanerna för att utgöra det enda hindret för republikens konsolidering, då som nu talade han till republiken som bödeln till Don Carlos: ”Jag skall mörda dig men för ditt eget bästa”. Nu som då blir han tvungen att dagen efter sin seger utropa: ”l'Empire est fait!, kejsardömet är färdigt.” Trots sina hycklande predikningar om ”nödvändiga friheter” och sin personliga förargelse över Louis Bonaparte, som använt honom och kastat ut parlamentarismen – och utanför parlamentarismens konstlade atmosfär krymper den lille mannen, vilket han är väl medveten om, ihop till ingenting. Trots

allt detta hade Thiers sin hand med i alla skändligheter som andra kejsardömet begick från de franska truppernas ockupation av Rom till kriget mot Preussen, vilket han hetsade fram genom sina ilska utfall mot den tyska enheten, inte för att den var en täckmantel för den preussiska despotismen utan för att den utgjorde ett ingrepp i Frankrikes nedärvda rätt till tysk oenighet. Under det att hans dvärgar gärna svingade den förste Napoleons svärd inför Europas ansikte (Thiers hade blivit Napoleons historiske skoborstare) kulminerade alltid hans utrikespolitik i Frankrikes yttersta förnedring alltifrån londonkonventionen av år 1841 till Paris kapitulation 1871 och det nuvarande inbördeskriget, i vilket han med Bismarcks högädlade medgivande har hetsat fångarna från Sedan och Metz mot Paris. Trots rörligheten i hans intellekt och föränderligheten i hans syftemål har denne man hela sitt liv varit fastkedjad vid den mest förstelnade rutin. Det är klart att de djupare liggande strömningarna i det moderna samhället för evigt måste bli fördolda för honom. Men till och med de påtagligaste förändringar av samhällsytan var vedervärdiga för denna hjärna, vars hela livskraft hade koncentrerats i tungan. Sålunda tröttnade han aldrig på att kritisera varje avvikelse från det föråldrade franska skyddstullsystemet som ett helgerån. Som minister åt Louis Philippe försökte han att skrika ihjäl järnvägarna som varande ett vansinnigt bländverk. Som oppositionsman under Louis Bonaparte brännmärkte han som ett helgerån varje försök att reformera det ruttna franska härväsendet. Aldrig någonsin under sin långa politiska bana har han gjort sig skyldig till en enda, aldrig så liten åtgärd av praktisk nytta. Thiers var konsekvent endast i sitt begär efter rikedom och i sitt hat mot dem som hjälpte fram honom. Han inträdde i sin första ministär under Louis Philippe fattig som Job, men han lämnade den som miljonär. När hans sista ministär under samme kung (den 1 mars 1840) drog fram offentliga anklagelser mot honom för underslev i kammaren, nöjde han sig med att svara med tårar, i vilka han ”gör” sig lika flott som Jules Favre eller någon av de andra krokodilerna. I Bordeaux 1871 var hans första åtgärd när det gällde att rädda Frankrike från den annalkande finansiella ruinen att själv förse sig med tre miljoner i årslön. Det var det första och sista ordet från den ”sparsamma republik” som han hade ställt i utsikt för sina väljare i Paris 1869. En av hans tidigare kolleger i kammaren av år 1830, själv en kapitalist – vilket inte hindrade honom att vara en uppoffrande medlem av kommunen – herr Beslay, sade nyligen i en på väggar och plank uppklistrad pamflett till Thiers:

”Arbetets förslavande under kapitalet har alltid varit hörnstenen i er politik och alltsedan ni sett arbetets republik installerad i Paris stadshus har ni utan uppehåll ropat till Frankrike: 'Se dessa förbrytare!'.”

En mästare i statsbedrägeri, en menedens och förräderiets virtuos, fullfjädrad i alla nedriga krigslistor, lömska knep och gemena trolösheter i den parlamentariska partikampen, alltid beredd att, om han avsattes från sitt ämbete, tända en revolution och att kväva den i blod så snart han tagit hand om statsrodret, med klassfördomar i stället för idéer, med fåfänga i stället för hjärta, lika skändlig i sitt privatliv som nedrig i sitt offentliga liv – en sådan kan inte ens nu då han spelar en fransk Sullas roll, låta bli att öka avskyvärdheten i sina handlingar genom löjligheten i sin uppblåsthet.

Paris kapitulation, varigenom inte endast Paris utan hela Frankrike utlämnades till preussarna, utgjorde slutpunkten på de intriger med fienden som usurpatorerna av den 4 september enligt Trochus egen utsago påbörjade redan samma dag. Å andra sidan igångsatte de inbördeskriget, som de nu med preussiskt bistånd måste föra mot republiken och Paris. Redan i kapitulationens ordalydelse var fällan gillrad. Den gången var mer än en tredjedel av landet i fiendens händer, huvudstaden var avskuren från landsorten, alla kommunikationsmedel var i oordning. Det var under sådana omständigheter omöjligt att välja en verklig representation för Frankrike, om man inte beräknade tillräcklig tid för förberedelserna. *Just därför* stipulerades i kapitulationen att en nationalförsamling skulle väljas inom åtta dagar med påföljd att man i

många delar av Frankrike erhöll underrättelsen om valet först dagen före valdagen. Vidare skulle församlingen efter det uttryckliga stadgandet i en artikel av kapitulationen väljas endast för uppgiften att besluta om krig och fred samt eventuellt avsluta ett fredsfördrag. Folket måste känna att vapenstilleståndsvillkoren gjorde en fortsättning av kriget omöjligt och, samtidigt som man bekräftade den av Bismarck påtvungna freden, även bekräftade att Frankrikes sämsta människor just var de bästa. Men Thiers, som inte ansåg dessa försiktighetsmått tillräckliga, hade redan innan hemligheten med vapenstilleståndet meddelades parisarna begett sig ut på en valturné i landsorten för att där återkalla till livet det legitimistiska partiet, som nu tillsammans med orléanisterna måste utfylla platsen efter de för tillfället omöjliga bonapartisterna. Han var inte rädd för dem. De hade gjort sig omöjliga som det moderna Frankrikes regering och var därför föraktliga som medtävlare – vilket parti utgjorde då ett lämpligare verktyg för reaktionen än det parti som enligt Thiers egna ord (i deputeradekammaren den 5 januari 1833) ”alltid hade inskränkt sig till de tre hjälpkällorna: invasion utifrån, inbördeskrig och anarki”? Men de, legitimisterna, trodde faktiskt på tillkommelsen av deras bakåtvända tusenåriga rike. Där hade man följderna av den främmande invasionen som tryckte Frankrike till marken, där hade man ett kejsardömet fall och en Bonaparte i fångenskap, och där fanns de återigen själva. Historiens hjul hade synbarligen vridits tillbaka till la chambre introuvable (lantråds- och junkerkammaren) av år 1816. I republikens nationalförsamlingar från 1848 till 1851 var de representerade genom sina bildade och skolade parlamentariska ledare. Men nu trängde sig gemene man i partiet fram – alla pourceaugnacar [Molière] i Frankrike.

Så snart detta möte av ruraux (lantjunkare) hade öppnats i Bordeaux gjorde Thiers klart för dem att de omedelbart måste anta fredspreliminärerna, t.o.m. utan den ärebetygelse som en parlamentarisk debatt utgör, vilket var det enda villkor, på vilket Preussen skulle tillåta dem att öppna krig mot republiken och dess fasta borg, Paris. Kontrarevolutionen hade faktiskt ingen tid att förlora. Det andra kejsardömet hade fördubblat statsskulden och åsamkat storstäderna tunga lokala skulder. Kriget hade ställt fruktansvärt ökade anspråk på nationen och hänsynslöst renskrapat nationens hjälpkällor. För att fullborda ruinen stod den preussiska Shylock där med sin räkning för underhållet av en miljon soldater på fransk mark, sitt skadestånd på fem miljarder och ränta på 5 procent på dess obetalda terminer. Vem skulle betala räkningen? Blott genom republikens störtande med våld kunde rikedomens expropriatorer räkna med att kunna vältra över kostnaderna för ett av dem själva framkallat krig på deras skuldror, som frambragt denna rikedom. Och så sporrades dessa patriotiska representanter för jordägande och kapital på grund av Frankrikes omätliga ruin att under den främmande erövrarens uppsikt och höga beskydd komplettera kriget utåt med ett inbördeskrig, ett slavägaruppror.

För denna sammansvärjning stod ett stort hinder i vägen, nämligen Paris. Att avväpna Paris var den första betingelsen för framgång. Paris uppmanades därför av Thiers att nedlägga vapnen. Sedan upphetsades Paris genom lantjunkarförsamlingens galna antirepublikanska demonstrationer och Thiers egna tvetydiga uttalanden rörande republikens rättsstatus, genom hotet att halshugga Paris och avskaffa dess ställning som huvudstad (décapiter et Décapitaliser), genom utnämningen av orléanistiska sändebud, genom Dufaures lagar beträffande förfallna växlar och hyror, varigenom hela Paris handel och industri hotades av undergång, genom Pouyer-Quertiers två centimesskatt på varje tänkbart tryckalster, genom dödsdomar över Blanqui och Flourens, genom indragning av de republikanska tidningarna, genom nationalförsamlingens förflyttning till Versailles, genom återinförande av det av Palikao proklamerade och genom den 4 septemberhändelserna upphävda belägringstillståndet, genom att utnämna decemberhjälten Vinoy till guvernör, gendarmen Valentin till polisprefekt och jesuitgeneralen d'Aurelle de Paladines till nationalgardets i Paris överbefälhavare.

Och nu har vi en fråga att ställa till herr Thiers och nationalförsvarets herrar, hans lakejer. Det är känt att Thiers genom sin finansminister herr Pouyer-Quertier äskat ett lån på två miljarder, betalbart genast. Är det nu sant eller inte:

1. att denna affär gjordes upp så att en provision på flera hundra miljoner flöt i Thiers, Jules Favres, Ernest Picards, Pouyer-Quertiers och Jules Simons privata fickor, och
2. att ingen utbetalning skulle ske förrän *efter* ”pacifieringen” av Paris?

I varje fall måtte saken ha varit mycket brådskande, ty Thiers och Jules Favre bad utan ringaste skamkänsla i Bordeauxmötets namn de preussiska trupperna att besätta Paris. Men det passade inte Bismarck, vilket han hånfullt och fullt öppet berättade för sina beundrande kälkborgare i Frankfurt vid återkomsten till Tyskland.

II.

Paris var det enda allvarliga hindret på den kontrarevolutionära sammansvärjningens väg. Paris måste alltså avväpnas. I denna punkt var Bordeauxmötet [nationalförsamlingen] uppriktigheten själv. Hade inte lantjunkarnas vilda rytande varit tillräckligt hörbart, så undanröjde Thiers utlämnande av Paris åt triumviratet – Vinoy, decembermördaren, Valentin, den bonapartistiske gendarmen, d'Aurette de Paladines, jesuitgeneralen – det sista tvivlet. Men medan de sammansvurna fräckt förde till torgs det verkliga syftet med avväpningen, uppmanade de Paris att sträcka vapen under en förevändning som var en himmelsskriande och skamlös lögn. Nationalgardets artilleri, sade Thiers, tillhörde staten och måste återlämnas till staten. Faktum var följande: alltifrån kapitulationsdagen, när Bismarcks fångar utlämnade Frankrike till Bismarck men själva betingat sig en talrik livvakt i det tydligt angivna syftet att hålla Paris underkuvat – alltsedan den dagen var Paris på sin vakt. Nationalgardet reorganiserades och anförtrodde sin högsta ledning åt en centralkommitté, som valts av hela dess massa, några få gamla bonapartistiska avdelningar undantagna. Strax före preussarnas inmarsch i Paris ställde centralkommittén om att de kanoner och mitraljörer, som förrädiskt kvarlämnats av kapitularderna i eller nära de stadsdelar som preussarna skulle besätta, transporterades till Montmartre, la Villette och Belleville. *Detta* artilleri hade nationalgardet anskaffat genom egna åtgöranden. Det var officiellt erkänt som gardets egendom i kapitulationshandlingarna av den 28 januari och hade i denna sin speciella egenskap undantagits från den allmänna utlämningen av de staten tillhöriga vapnen till segraren. Och Thiers var så fullkomligt renons på varje, om än aldrig så genomskinlig förevändning att börja ett krig med Paris att han var hänvisade till den platta lögnen att nationalgardets artilleri var statsegendom.

Konfiskeringen av artilleriet skulle blott utgöra förspelet till den allmänna avväpningen av Paris och därmed avväpningen av hela fjärde-september-revolutionen. Men denna revolution hade blivit Frankrikes lagliga status. Republiken, revolutionens verk, var erkänd av segraren i kapitulationsaktens ordalydelse. Efter kapitulationen hade den erkänts av alla främmande makter, nationalförsamlingen hade sammankallats i republikens namn. Den parisiska arbetarrevolutionen av den 4 september var nationalförsamlingens i Bordeaux och dess verkställande organs enda rättsgrund. Hade 4 september-händelserna uteblivit, så hade nationalförsamlingen genast måst ge vika för den år 1869 under franskt och inte under preussiskt herravälde genom allmän rösträtt valda och av revolutionen med våld sprängda lagstiftande korporationen. Thiers och hans ticket-of-leavemän hade måst träda i förhandlingar med anledning av ett av Louis Bonaparte undertecknat intyg för att undgå en resa till Cayenne. Nationalförsamlingen med sin fullmakt att sluta fred med Preussen utgjorde bara en enstaka episod i den revolution, vars verkliga inkarnation fortfarande var det beväpnade Paris, samma Paris som hade genomfört denna revolution, som för revolutionens skull hade uthärdat en fem månader lång belägring och den därmed förbundna hungersnödens fador och som genom sitt, trots Trochus plan, förlängda motstånd hade skapat grundvalen för ett hårdnackat försvarskrig i landsorten.

Och nu skulle Paris antingen nedlägga sina vapen efter en kränkande begäran från slavdrivarna i Bordeaux och erkänna att revolutionen av den 4 september ingenting annat betydde än ett enkelt överförande av statsmakten från Louis Bonaparte till hans kungliga medtävlare – eller också skulle Paris framträda som den självuppoftande förkämpan för Frankrike, vars räddning från undergång och pånyttfödelse var en omöjlighet utan den revolutionära omstörtningen av de politiska och sociala förhållanden, vilka hade alstrat det andra kejsardömet och vilka under dess beskydd hade mognat till högsta grad av förruttnelse. Paris, som redan var utmattat efter fem månaders hungersnöd, tvekade inte ett ögonblick. Det beslöt hjältemodigt att utvärda alla faror som lurade i motståndet mot de franska konspiratorerna, trots att preussiska kanonmynningar alltjämt riktades mot parisarna från stadens egna befästningsverk. Men därvid envisades centralkommittén i sin avsky för det inbördeskrig, som Paris skulle bli indraget i, att bibehålla sin defensiva hållning trots nationalförsamlingens provokationer, den exekutiva maktens övergrepp och de hotfulla truppsammandragningarna i och omkring Paris.

Thiers inledde sålunda själv det inbördeskrig, under vilket han sände ut Vinoy i spetsen för en hop polisofficerare och några linjeregementen på ett nattligt rövartåg mot Montmartre för att där genom överrumpling lägga beslag på nationalgardets artilleri. Det är allmänt känt hur detta försök strandade på nationalgardets motstånd och på grund av truppernas förbrödring med folket. Aurelle de Paladines hade redan på förhand låtit trycka sin segerbulletin och Thiers stod färdig med sina plakat som skulle kungöra hans statskuppsförordningar. Bådadera måste nu ersättas av ett upprop från Thiers, i vilket denne förkunnade sitt ädelmodiga beslut att låta nationalgardet behålla sina vapen. Han tvivlade inte på, sade han, att det skulle använda dem för att vända sig mot rebellerna och ansluta sig till regeringen. Bland alla de 300.000 nationalgardisterna fanns det blott 300 som följde detta upprop från den lille Thiers, att de skulle vända sig mot sig själva och ansluta sig till honom. Den ärorika arbetarrevolutionen av den 18 mars tog Paris i obestridd besittning. Centralkommittén var dess provisoriska regering. Europa tycktes ett ögonblick tvivla på om dess senaste förvånansvärda huvud-, stats- och krigsaktioner hade någon motsvarighet i verkligheten eller om de var drömmar från en för länge sedan svunnen tid.

Från den 18 mars till Versaillestruppernas inträngande i Paris förblev den proletära revolutionen så fri från alla våldsdåd, vilka förekommer i överflöd i de ”högre klassernas” revolutioner och ändå mer deras kontrarevolutioner, att motståndarna inte kunde finna någon annan anledning till förbittring än avrättningen av generalerna Lecomte och Clement Thomas och sammanstötningen på Place Vendôme.

En av de bonapartistiska officerare, som spelade en roll vid det nattliga överfallet på Montmartre, general Lecomte, hade fyra gånger befallt 81:a linjeregementet att öppna eld på en obeväpnad folkhop på Place Pigalle och när trupperna vägrade utföra han i rasande skymförd mot dem. I stället för att skjuta ner kvinnor och barn blev han själv nedskjuten av sitt eget folk. De inrotade vanor, som soldaterna hade bibringats under arbetarfiendernas tukt, försvinner självklart inte i samma ögonblick som dessa soldater övergår till arbetarna. Det var samma soldater som avrättade även Clement Thomas.

”General” Clement Thomas, en missnöjd f.d. vaktmästare, hade under Louis Philippes sista tid tagit anställning på den republikanska tidningen Le Nationals redaktion och upprätthöll posten som ansvarig bulvan (gérant responsable, som åtog sig att sitta av fängelsestraffen) och duellant hos denna mycket stridslystna tidning. När herrarna på Le National efter februarirevolutionen kom till styret förvandlade de denne gamle vaktmästare till general. Detta skedde strax före junimassakern, som han liksom Jules Favre var med om att planlägga och vid vilken han spelade en av de nedrigaste bödelsrollerna. Sedan försvann han med sin generalsvärdighet en lång tid för att åter dyka upp den 1 november 1870. Dagen dessförinnan hade ”försvarsregeringen” givit Blanqui, Flourens och andra arbetarrepresentanter sitt högtidliga

löfte att lägga sin usurperade makt i händerna på en fritt vald pariskommun. I stället för att hålla sitt löfte släppte de lös Trochus bretagnare, som spelade samma roll som Bonapartes korsikaner, mot Paris. General Tamisier ensam vägrade att fläcka sitt namn med ett sådant löftesbrott och nedlade därför sitt ämbete som nationalgardets överbefälhavare. I hans ställe blev nu Clement Thomas åter general. Under hela sin tid som överbefälhavare förde han krig, inte mot preussarna utan mot nationalgardet i Paris. Han hindrade gardets fullgoda beväpning, hetsade borgarbataljonerna mot arbetarbataljonerna, undanröjde de mot Trochus ”plan” fientligt inställda officerarna och upplöste de proletära bataljonerna och brännmärkte dem som feiga samtidigt som de genom sitt hjältemod hade tillvunnit sig sina bittraste fienders beundran. Clement Thomas var utomordentligt stolt över att ha återvunnit sin gamla förmånsställning från junidagarna som parisproletariatets personliga fiende. Blott några dagar före den 18 mars framlade han för krigsminister Leflo en egen plan för ”utrotandet av blomman av pariskanaljerna”. Efter Vinoys nederlag kunde han inte låta bli att uppträda som privatspion på krigsskådeplatsen. Centralkommittén och parisarbetarna var lika ansvariga för nedskjutningen av Clement Thomas och Lecomte som prinsessan av Wales var ansvarig för de personers öde, vilka nedtrampades i trängseln vid hennes intåg i London.

Den påstådda massakern på obeväpnade borgare på Place Vendôme är en saga, som Thiers och lantjunkarna hållit absolut tyst med i församlingen och vars spridning de helt och hållet anförtrott åt lakejerna i den europeiska dagspressen.

”Ordningens män”, reaktionärerna i Paris, darrade vid segern den 18 mars. För dem var den förebudet för folkets äntligen annalkande vedergällning. Spökerna efter de under deras händer mördade offren från junidagarna 1848 till den 22 januari 1871 steg fram inför deras ögon. Förskräckelsen blev deras enda straff. Till och med polisofficerarna fann att Paris portar stod öppna på vid gavel och att de, i stället för att vederbörligen bli avväpnade och inspärrade, tryggt kunde undkomma till Versailles. Det var inte nog med att ordningens män lämnades oantastade, man tillät dem t.o.m. att samla sig på nytt och besätta flera starka poster mitt i Paris. Detta centralkommitténs försynta beteende och de beväpnade arbetarnas ädelmod, som så skarpt kontrasterade mot ordningspartiets sedvänjor, missuppfattades av detta parti som tecken på medveten svaghet. Därifrån härstammade deras dumdristiga plan att under skenet av en obeväpnad demonstration än en gång försöka sig på det som Vinoy inte hade lyckats uppnå med sina kanoner och mitraljörer. Den 22 mars satte sig ett tåg av ”fina herrar”, med alla sprättar med i leden, i rörelse från vällevnadens kvarter och i spetsen gick kejsardömet välkända stamgäster, en Heeckeren, en Coëtlogon, en Henri de Pène m.fl. Under den feiga förevändningen av en fredlig demonstration men i hemlighet utrustad med lönnmördarens vapen samlades denna bandithop, avväpnade och misshandlade de poster och patruller från nationalgardet som de stötte på under sin vandring och försökte, i det de från rue de la Paix trängde in på Place Vendôme, under ropen: ”Ned med centralkommittén! Ned med mördarna! Leve nationalförsamlingen!” genombryta den uppställda vakten och överrumpla nationalgardets därbakom belägna huvudkvarter. Som svar på banditernas revolverskott ställde man de regelrätta lagliga uppmaningarna till dem, men när de förblev verkningslösa kommanderade nationalgardets general [Bergeret] eld. En enda salva skingrade i vild flykt de dumma sprättarna som hade väntat att blotta uppenbarelsen av deras ”anständiga sällskap” skulle verka likadant på parisrevolutionen som Josuas trumpeter på Jerikos murar. De kvarlämnade två nationalgardister döda, nio svårt sårade (därav en medlem av centralkommittén) och hela skådeplatsen för deras stordåd beströdd med revolverar, dolkar och käppvärjor som vittnesbörd om hur ”obeväpnad” deras ”fredliga” demonstration var.

När Paris nationalgarde den 13 juni 1849 anordnade en verkligt fredlig demonstration för att protestera mot de franska truppernas rövaranfall på Rom – då utropades Changarnier, som vid den tiden var ordningspartiets general, av nationalförsamlingen och i synnerhet av Thiers som

samhällets räddare, emedan han släppte lös sina trupper från alla håll mot dessa vapenlösa män och lät skjuta och sabla ned dem samt nedtrampas under hästhovarna. Den gången förklarades belägringstillstånd i Paris, Dufaure genomdrev nya förtryckarlagar i nationalförsamlingen, nya arresteringar och deportationer företogs och ett nytt skräckvälde infördes. Men de ”undre klasserna” gör på ett annat sätt. Centralkommittén av 1871 lät den ”fredliga demonstrationens” hjältar helt enkelt löpa och sålunda var de redan två dagar senare i stånd att under amiral Saisset samla sig till den *väpnade* demonstration som ändade med den medvetna flykten till Versailles. I sin motvilja mot att fortsätta det genom Thiers infall i Montmartre påbörjade inbördeskriget gjorde sig centralkommittén denna gång skyldig till ett avgörande fel genom att inte genast marschera till det vid denna tidpunkt fullkomligt hjälplösa Versailles och därmed sätta punkt för Thiers och hans lantjunkares sammansvärjningar. I stället tillät man ordningspartiet att ännu en gång försöka sin lycka vid valurnan, när kommunen valdes den 26 mars. Denna dag växlade ordningens män i distriktsmärierna välvilliga försoningsord med sina alltför ädelmodiga besegrare samtidigt som de i sina hjärtan svor högtidliga eder på att i sinom tid ta blodig hämnd.

Och låt oss nu se på medaljens baksida! Thiers inledde sitt andra fälttåg mot Paris i början av april. Den första kontingenten fångar från Paris som anlände till Versailles behandlades på ett upprörande sätt, medan Ernest Picard med händerna i byxfickorna spankulerade omkring och hånade dem och Thiers och Favres fruar omgivna av sina uppvaktande damer uppifrån en hög balkong applåderade versaillespöbelns skändligheter. De tillfångatagna linjesoldaterna blev helt enkelt arkebuserade. Vår vän general Duval, järngjutaren, mördades utan iakttagande av några rättsliga former. Galliffet, sin frus soutenör, som blev så känd genom sitt skandalösa salubjudande av hennes kropp under det andra kejsardömetts festtillställningar, denne Galliffet skröt i en proklamation med att han beordrat mord på några nationalgardister som hans ryttare hade överraskat och avväpnat, jämte deras kapten och löjtnant. Vinoy, rymmaren, belönades av Thiers med hederslegionens storkors som tack för en dagorder, i vilken han föreskrev att varje linjesoldat som anträffades bland kommunarderna skulle nedskjutas. Desmaret, gendarmen, dekorerades för att han likt en slaktare hade huggit den varmhjärtade och ridderlige Flourens i stycken, Flourens som den 31 oktober 1870 hade räddat huvudena på försvarsregeringens medlemmar. De ”muntrande poängerna” vid mordet på Flourens ordade Thiers med välbehag vitt och brett om i nationalförsamlingen. Med den uppblåsta äckligheten hos en parlamentarisk nolla som man tillåter spela Tamerlans roll vägrade han i sin ynkedom rebellerna varje rätt som ingår i civiliserad krigföring, t.o.m. neutralitet åt deras förbandsplatser. Ingenting är avskryvare än denna apa – av Voltaire [*Candide*] redan anad – som för en kort tid kan ge sina tigerlustar fritt lopp.

Sedan kommunen (enligt dekret av den 7 april) förordnat om vedergällningsåtgärder och förklarat det som sin plikt ”att skydda Paris för versaillesbanditernas kannibaliska dåd och kräva öga för öga och tand för tand” slutade Thiers ändå inte upp med sin grymma behandling av fångarna. Han skymfade dem till på köpet även i sina rapporter i följande ordalag: ”Aldrig har ärliga människors blick fallit på en vanärad demokratis så vanärade ansikten” – ärliga människor som Thiers själv och hans ticket-of-leavemän. Trots det upphörde nedskjutningen av fångarna för en tid. Men knappt hade Thiers och hans decembergeneraler [2 december 1851] funnit att kommunens vedergällningsdekret bara var en tom hotelse, så att t.o.m. gendarmspioner som i Paris påträffats förklädda till nationalgardister, och även polisofficerare försedda med brandbomber, hade blivit skonade, förrän massnedskjutningen av fångar började igen och fortsatte till slutet. Hus som nationalgardister tagit sin tillflykt till övergöts med fotogen (vilket här för första gången kom till användning) och stacks i brand. De halvt förbrända liken hämtades sedan av pressens ambulans (i Ternes). Fyra nationalgardister som den 25 april i Belle Épine hade sträckt vapen för fyra beridna fältjägare nedsköts den ene efter

den andre av ryttmästaren, en värdig dräng åt Galliffet. En av de fyra, Scheffer, som lämnats som död, kröp fram till de parisiska förposterna och avlade rättsligt vittnesmål om detta faktum inför ett av kommunens utskott. Då Tolain interPELLERADE krigsministern angående rapporten från detta utskott så drunknade hans röst i skriet från lantjunkarna. De förbjöd Leflo att svara. Det hade varit en skymf mot deras ”ärorika” här att tala om – dess bragder. Den nonchalanta ton, med vilken Thiers i sina rapporter meddelade om massakern på de vid Moulin Saquet under sömnen överraskade nationalgardisterna och massnedskjutningen av fångar i Clamart gick t.o.m. den sannerligen inte överkänsliga Times i London på nerverna. Men det vore löjligt att vilja uppräknat blott de inledande grymheterna som begicks av dem som bombarderade Paris och hetsade till slavdrivarupproret under den främmande erövrarens skydd. Mitt under alla dessa rysligheter glömmes Thiers sin parlamentariska jämmer med anledning av det fruktansvärda ansvar som vilar på hans dvärgskuldror, skryter över att l'Assemblée siège paisiblement (nationalförsamlingen fortsätter sitt arbete under fredliga förhållanden) och bevisar genom sina ständiga festmåltider, än tillsammans med sina decembergeneraler, än tillsammans med tyska prinsar, att hans matsmältning inte störts det minsta, inte ens av Lecomtes eller Clement Thomas spöken.

III.

På morgonen den 18 mars 1871 väcktes Paris av det skallande ropet: ”Leve kommunen!” Vad är kommunen som sätter borgarnas förstånd på så hårda prov?

”Paris proletärer”, sade centralkommittén i sitt manifest av den 18 mars, ”har mitt under nederlagen och de härskande klassernas förräderi förstått att timmen har slagit, då de måste rädda situationen genom att ta ledningen av de offentliga angelägenheterna i sina egna händer ... De har förstått att det är deras högsta plikt och absoluta rättighet att göra sig till herrar över sina egna öden och gripa regeringsmakten.” -

Men arbetarklassen kan inte helt enkelt ta det färdiga statsmaskineriet i besittning och sätta det i rörelse för sina egna ändamål.

Den centraliserade statsmakten med dess allestädes närvarande organ – stående armé, polis, byråkrati, prästerskap, rättsväsen, organ som är skapade efter en systematisk och hierarkisk arbetsfördelningsplan – härstammar från den absoluta monarkins tidevarv, där den tjänade det uppåtgående borgarsamhället som ett mäktigt vapen i dess strider mot feodalismen. Likväl blev dess utveckling hämmad av allehanda medeltida bråte, godsägar- och adelsförmåner, lokala privilegier, stads- och skråmonopol samt landskapslagar. 1700-talets franska revolution sopade med sin jättekvast bort alla dessa kvarlevor från gången tid och rensade sålunda samtidigt samhällsmarken från de sista hinder som stod i vägen för den moderna statens överbyggnad. Denna moderna statsbyggnad restes under det första kejsardömet, som i sin tur självt hade framskapat genom det gamla halvfeodala Europas koalitionskrig mot det moderna Frankrike. Under de efterföljande formerna för statsmakten ställdes regeringen under parlamentarisk kontroll, d.v.s. under de besittande klassernas direkta kontroll. Å ena sidan utvecklade den sig nu till ett drivhus för kolossala statsskulder och tryckande skatter och blev på grund av den oemotståndliga dragningskraften hos dess ämbetsmannavälde, sina inkomster och sin fördelning av ämbeten ett stridsäpple för de konkurrerande fraktionerna och äventyrarna inom de härskande klasserna. Å andra sidan förändrades dess politiska karaktär samtidigt med samhällets ekonomiska förändringar. I den mån som den moderna industrins framsteg utvecklade, utvidgade och fördjupade klassmotsättningen mellan kapital och arbete, i samma mån erhöles statsmakten mer och mer karaktären av en offentlig makt för arbetarklassens undertryckande, ett instrument för klassherravälde. Efter varje revolution som betecknar ett framsteg för klasskampen framträdes statsmaktens rent förtryckande karaktär allt klarare och klarare. Revolutionen av år 1830 flyttade över regeringen från godsägarna till kapitalisterna och därmed från arbetarnas mer avlägsna till deras mer direkta motståndare.

Bourgeois-republikanerna, som i februarirevolutionens namn grep statsrodret, utnyttjade det för att få till stånd junimassakrerna, för att bevisa för arbetarklassen att den ”sociala” republiken inte innebar någonting annat än att republiken stod för det sociala förtrycket, och för att bevisa för den konungsligt sinnade massan av bourgeoisin och godsägarna att de tryggt kunde överlåta regeringsbestyren och de därmed följande pekuniära fördelarna åt bourgeois-republikanerna. Efter denna sin enda hjältebragd i juni återstod för bourgeoisrepublikanerna ingenting annat än att träda tillbaka från ”ordningspartiets” första till dess sista led – detta ”ordningsparti” som utgjorde en koalition av alla fraktioner och grupper inom de exploaterande klasserna i deras nu öppet proklamerade motsättning till de producerande klasserna. Den lämpliga formen för deras samregering var den parlamentariska republiken med Louis Bonaparte som president, en den ohöljda klassterrorismens regering och den avsiktliga utmaningen mot ”vile multitude” (den simpla massan). Om den parlamentariska republiken, som Thiers sade, var den statsform som minst skilde de härskande klassernas fraktioner från varandra, så öppnade den däremot en avgrund mellan denna klass och hela samhället utanför dess egna tunnsådda led. De skrankor som den inre splittringen av denna klass under tidigare regimer ännu hade lagt på statsmakten hade nu bortfallit genom klassens sammanslutning. Med hänsyn till proletarietets hotande resning begagnade nu den förenade besittande klassen hänsynslöst och fräckt statsmakten som kapitalets nationella krigsverktyg mot arbetet. Men dess oavbrutna korståg mot de producerande massorna tvang den inte blott att förse den administrativa makten med ständigt växande förtryckarmyndighet. Det tvang den även att beröva sitt eget parlamentariska verktyg – nationalförsamlingen – alla försvarsmedel gentemot den administrativa makten. Den exekutiva makten i Louis Bonapartes person kastade den på porten. Bröstarvingen till ”ordningspartiets” republik var det andra kejsardömet.

Kejsardömet med statskuppen som födelseattest, den allmänna rösträtten som vidimering och sabeln som spira påstod att det stödde sig på bönderna, på den stora massa av producenter som inte var omedelbart invecklad i striden mellan arbete och kapital. Det påstod sig rädda arbetarklassen genom att bryta parlamentarismen och därmed regeringens ohöljda underkastelse under de besittande klasserna. Det påstod sig rädda de besittande klasserna genom att upprätthålla deras ekonomiska överhöghet över arbetarklassen. Och slutligen påstod det sig förena alla klasser genom att återuppliva den nationella ärans bedrägliga sken. I själva verket var det den enda möjliga regeringsformen vid en tidpunkt, då bourgeoisin redan förlorat förmågan att behärska nationen och arbetarklassen ännu inte tillägnat sig denna förmåga. Det tilljublades av hela världen som samhällets räddare. Under kejsardömet herravälde uppnådde bourgeois-samhället, befriat som det var från alla politiska bekymmer, en av det självt aldrig anad utveckling. Dess industri och dess handel utbreddes sig i omätliga proportioner. Finanssvindelns firade kosmopolitiska orgier. Massornas elände avtecknade sig bjärt mot den skändliga prakten hos en skimrande, överlastad och skurkdoftande lyx. Statsmakten, som skenbart svävade högt över samhället, var emellertid den skandalösaste skandalen i detta samhälle och samtidigt den härd som alstrade all denna rutenhet. Dess egen rutenhet och rutenheten hos det av den räddade samhället blottades genom Preussens bajonetter, vilka själva brann av begär efter att få flytta tyngdpunkten hos denna regim från Paris till Berlin. Imperialismen är den mest prostituerade och samtidigt den avskyvärdaste formen av denna statsmakt, som skapats av det uppåtsträvande borgerliga samhället som ett verktyg för dess egen befrielse från feodalismen och som det fullt utvecklade bourgeois-samhället hade förvandlat till ett verktyg för kapitalets förslavande av arbetet.

Kejsardömet diametralt motsatt var kommunen. Ropet efter den ”sociala republiken”, varmed Paris proletariat inledde februarirevolutionen, uttryckte det obestämda kravet på en

republik som inte endast skulle undanröja den monarkiska formen för klassherraväldet utan själva klassherraväldet. Kommunen var den bestämda formen för denna republik.

Paris, den gamla regeringsmaktens medelpunkt och säte och samtidigt den franska arbetarklassens samhälleliga tyngdpunkt, detta Paris hade med vapen i hand rest sig mot Thiers och hans lantjunkares försök att återställa och föreviga denna av dem från kejsardömet ärvda regeringsmakt. Paris kunde göra motstånd blott därför att det till följd av belägringen blivit kvitt armén, i vars ställe det satt ett huvudsakligen av arbetare bestående nationalgarde. Detta faktum gällde det nu att förvandla till en stående institution. Kommunens första dekret gick därför ut på att avskaffa den stående hären och ersätta den med det beväpnade folket.

Kommunen bildades av de genom allmän rösträtt valda kommunalråden i de olika distrikten av Paris. De var ansvariga och kunde avsättas när som helst. Deras flertal bestod självfallet av arbetare eller erkända representanter för arbetarklassen. Kommunen skulle inte vara en parlamentarisk utan en arbetande korporation, verkställande och lagstiftande på samma gång. Polisen, som hittills varit statsregeringens verktyg, berövades genast alla sina politiska funktioner och förvandlades till kommunens ansvariga verktyg och dess medlemmar kunde när som helst avsättas. Likaså tjänstemännen i alla andra förvaltningsgrenar. Räknat från kommunens medlemmar och nedåt måste de offentliga tjänsterna utträttas för *arbetarlön*. De höga statsdignitärernas förvärvade rättigheter och representationspengar försvann med dessa dignitärer själva. De offentliga ämbetena upphörde att vara centralregeringens hantlangares privategendom. Inte blott den kommunala förvaltningen utan alla hittills genom staten utövade initiativ lades i kommunens händer.

Sedan den stående hären och polisen, verktygen för den gamla regeringens materiella makt, en gång undanröjts, tog kommunen genast itu med att bryta det andliga förtryckets verktyg, prästernas makt. Den beslöt att alla kyrkor skulle upplösas och exproprieras såvitt de var besittande korporationer. Prästerna sändes tillbaka till privatlivets frid för att där efter sina föregångares, apostlarnas exempel livnära sig av de troendes allmosor. Samtliga undervisningsanstalter öppnades kostnadsfritt för folket och rensades samtidigt från all inblandning från statens och kyrkans sida. Därmed hade inte endast skolbildningen gjorts tillgänglig för var och en, utan även vetenskapen själv hade befriats från de bojor, som klassfördomar och regeringsmakt lagt på den.

De juridiska ämbetsmännen förlorade det skenbara oberoende, som blott hade tjänat syftet att dölja deras underdånighet under alla de på varandra följande regeringar, till vilka de alla i tur och ordning svurit och brutit trohetseden. Liksom alla andra offentliga tjänstemän skulle de för framtiden väljas och vara ansvariga och kunna avsättas.

Pariskommunen skulle naturligtvis tjäna som mönster för alla stora centra inom Frankrikes näringsliv. Så snart den kommunala tingens ordning blivit införd i Paris och andra rangens metropoler skulle den centraliserade regeringen ha fått vika för producenternas självstyrelse även i provinserna. I ett kort utkast till nationell organisation, som kommunen inte fick tid att utarbeta vidare, heter det uttryckligen att kommunen skall vara den politiska formen även för den minsta by och att den stående hären på landet skulle ersättas med en folkmilis med ytterst kort tjänstetid. Varje distrikts landskommuner skulle förvalta sina gemensamma angelägenheter genom en deputeradeförsamling i distriktets huvudstad och dessa distriktsförsamlingar skulle sedan i sin tur skicka sina ombud till nationalrepresentationen i Paris. Ombuden skulle när som helst kunna ersättas och alltid vara bundna av sina väljares bestämda instruktioner. De få men viktiga funktioner som sedan återstod för en centralregering skulle inte – så som falskeligen uppgivits – avskaffas utan anförtros åt kommunala, d.v.s. strängt ansvariga ämbetsmän. Nationens enhet skulle inte brytas utan tvärtom organiseras genom kommunalförfattningen. Den skulle bli verklighet genom förintandet av den statsmakt som utgav sig för

att förkroppsliga denna enhet, men ville vara oberoende av och överlägsen över nationen, på vars kropp den ändå blott var en parasitär utväxt. Medan det gällde att operera bort de enbart förtryckande organen från den gamla regeringsmakten, skulle dess berättigade funktioner frångas en makt, som gjorde anspråk på att stå över samhället, och återlämnas till samhällets ansvariga tjänstemän. I stället för att en gång vart tredje eller sjätte år avgöra, vilken medlem av den härskande klassen som skulle företräda och förtrampa folket, skulle den allmänna rösträtten tjäna det i kommuner organiserade folket på samma sätt som den individuella rösträtten tjänar varje annan arbetsgivare att till sitt företag välja ut arbetare, uppsyningsmän och bokhållare. Och det är tillräckligt känt att bolag likaväl som enskilda personer vanligen vet att i affärsangelägenheter finna den rätte mannen och, ifall de någon gång skulle missta sig, snart åter korrigerar misstaget. Men å andra sidan kunde ingenting vara kommunens anda mer främmande än att ersätta den allmänna rösträtten med hierarkisk investitur (furstlig utnämning av ämbetsmän).

Det är nya historiska skapelsers vanliga öde att falskeligen bli betraktade som motstycken till äldre former av samhällslivet, vilka överlevt sig själva och vilka de förra i någon mån liknar. Sålunda har denna nya kommun, som bryter sönder den moderna statsmakten, ansetts som ett återupplivande av de medeltida kommunerna som först föregick denna statsmakt och sedan bildade dess grundval.

Kommunens författning har missuppfattats som ett försök att ersätta den enhet av stora folk som, om ock ursprungligen åstadkommen med våld, dock numera blivit en viktig faktor för den samhälleliga produktionen, med ett förbund av småstater, sådant som Montesquieu och girondisterna drömde om.

Kommunens motsättning mot statsmakten har missuppfattats som en överdriven form av den gamla kampen mot ultracentralisation. Speciella historiska omständigheter må i andra länder ha förhindrat en sådan klassisk utveckling av den borgerliga regeringsformen, så som den försiggått i Frankrike, och må ha låtit de stora centrala statsorganen, som exempelvis i England, kompletteras med korrupta kyrkoråd (vestries), schackrande stadsfullmäktige och ilsket fräsande fattigvårdsföreståndare i städerna samt med faktiskt ärftliga fredsdomarämbeten på landsbygden. Kommunförfattningen skulle tvärtom ha återskänkt till samhällskroppen alla de krafter som den parasitära utväxten, vilken lever på samhället och hämmar dess rörelsefrihet, hittills uppslukat. Enbart genom denna handling skulle den ha satt fart på Frankrikes pånyttfödelse.

Medelklassen i provinsstäderna såg i kommunen ett försök att återställa det herravälde, som den under Louis Phillippe hade utövat över landsbygden och som under Louis Bonaparte undanträngdes i det påstådda syftet att landsbygden borde härska över städerna. Men i verkligheten hade kommunförfattningen ställt landsbygdens producenter under distriktshuvudstädernas andliga ledning och där genom städernas arbetare garanterat dem de naturliga representanterna för sina intressen.

Kommunens blotta existens förde med sig det lokala självstyret som någonting självklart, men numera inte som motvikt till den nu överflödiga statsmakten. Det kunde blott falla en Bismarck in, vilken, om han inte är upptagen av sina blod- och järnintriger, gärna återvänder till sitt gamla och för hans andliga kaliber så tilltalande hantverk som medarbetare i ”Kladderadatsch” – blott ett sådant huvud kunde få infallet att pådyvla pariskommunen en längtan efter den karikatyr på den gamla franska stadsförfattningen av 1791, som kommit till uttryck i den preussiska stadsordningen, som trycker ned städernas förvaltningar till blott och bart underordnade kuggar i det preussiska statsmaskineriet. Kommunen gjorde alla borgarrevolutioners slagord – billig regering – till verklighet genom att den upphävde de båda största utgiftsposterna, armén och byråkratin. Kommunens blotta existens förutsatte monarkins icke-

existens som åtminstone i Europa utgör klassherraväldets regelrätta barlast och outhärliga täckmantel. Den skapade åt republiken grundvalen för verkligt demokratiska inrättningar. Men varken den ”billiga regeringen” eller den ”sanna republiken” var dess slutmål. Båda dessa resultat kom vid sidan om och av sig själva.

Den mångfald av tolkningar som kommunen utsattes för och den mångfald av intressen som fann sitt uttryck i den bevisar att den var en ytterst utvidgningsmöjlig politisk form, under det att alla föregående regeringsformer varit väsentligen undertryckande. Dess verkliga hemlighet var denna: den var väsentligen en *arbetarklassens regering*, resultatet av den produktiva klassens kamp mot den expropriande klassen, den äntligen upptäckta politiska formen, under vilken arbetets ekonomiska befrielse kunde fullbordas.

Utan denna sista betingelse hade kommunförfattningen varit en omöjlighet och ett bedrägeri. Producenternas politiska herravälde kan inte existera jämsides med upprätthållandet av deras sociala slavställning. Kommunen skulle därför tjäna som hävstång för att omstörta de ekonomiska grundvalar, på vilka klassernas existens och därmed även klassherraväldet vilar. När arbetet en gång befriats blir varje människa en arbetare och det produktiva arbetet upphör att vara en klassgemenskap.

Det är ett egendomligt faktum: Trots allt det myckna pratet och den omätliga litteraturen under de senaste sextio åren om arbetarnas emancipation, så hinner arbetarna knappt någons ta saken i egna händer förrän de apologetiska talesätten genljuder från förespråkarna för det nuvarande samhället med dess båda poler: kapital och löneslaveri (godsägaren är numera ingenting annat än kapitalistens stillatigande kompanjon), som om det kapitalistiska samhället ännu befunde sig i den senaste jungfruliga oskuldens tillstånd med alla sina principer ännu utvecklade, alla sina självbedrägerier ännu inte avslöjade och med all sin prostituerade verklighet ännu inte blottad. Kommunen, utropar de, vill avskaffa egendomen, grundvalen för all civilisation! Mycket riktigt, mina herrar, kommunen ville avskaffa den klassegendom som förvandlar de mångas arbete till rikedom för ett fåtal. Den hade för avsikt att expropriera expropriatorerna. Den ville göra den individuella egendomen till verklighet genom att förvandla produktionsmedlen, jorden och kapitalet, som nu framför allt är medlen för slaveri och utslagning av arbetet, till enbart verktyg för det fria och associerade arbetet.

Men detta är kommunismen, den ”omöjliga” kommunismen! Nåväl, de personer från de härskande klasserna som är nog kloka att inse omöjligheten i det nuvarande systemets fortvaro – och det finns många sådana – har arbetat upp sig till påflugna och storordiga apostlar för den kooperativa produktionen. Men om den kooperativa produktionen inte skall bli idel sken och svindel, om den skall tränga ut det kapitalistiska systemet, om de kooperativa sammanslutningarna som helhet skall reglera den nationella produktionen efter en gemensam plan och därmed ta den under sin egen ledning och göra slut på den beständiga anarki och de periodiska konvulsioner som är den kapitalistiska produktionens oundvikliga öde – vad vore det annat, mina herrar, än kommunismen, den ”möjliga” kommunismen.

Arbetarklassen begär inga underverk av kommunen. Den har inte att genomföra några fixa och färdiga utopier genom folkbeslut. Arbetarklassen vet att den, för att framarbota sin egen befrielse och den högre livsform som det nuvarande samhället på grund av sin egen ekonomiska utveckling oemotståndligt motarbetar, måste genomgå långa strider, en hel serie historiska processer, varigenom människorna likaväl som omständigheterna helt och hållet kommer att förvandlas. Dess uppgift är inte att förverkliga några ideal. Den har blott att sätta det nya samhällets element i frihet, vilka har utvecklats redan i det sönderfallande bourgeois-samhällets sköte. I fullt medvetande om sin historiska mission och med det hjältemodiga beslutet att handla på ett sätt som är arbetarklassen värdigt, kan den tillåta sig le åt presslakejernas plumpa skällsord likaväl som åt välmenande bourgeois-doktrinärers

skolmästrande protektion, när de hasplar ur sig sina banala fraser och sekteristiska griller i den vetenskapliga ofelbarhetens orakelgångar.

När pariskommunen tog ledningen av revolutionen i egen hand, när enkla arbetare för första gången vågade antasta sin ”naturliga överhet”, de besittandes regeringsprivilegium och under makalöst svåra omständigheter anspråkslöst, samvetsgrant och effektivt utförde sitt arbete – utförde det för löner, av vilka den högsta knappt utgjorde en femtedel av det som enligt en hög vetenskaplig auktoritet (professor Huxley) var det minsta för en sekreterare i Londons skolråd – då vred sig den gamla världen i krampryckningar av ilska vid anblicken av den röda fanan, vilken vajade över stadshuset som symbolen för arbetets republik.

Och ändå var detta den första revolution, i vilken arbetarklassen öppet erkändes som den enda klass som ännu var i stånd att prestera ett samhälleligt initiativ, och erkändes till och med av den stora massan av medelklassen i Paris – undantagen var endast de rika kapitalisterna. Kommunen hade räddat medelklassen genom en klok lösning av den ständigt återkommande stridsfrågan och upphovet till medelklassen själv, striden mellan gäldenärer och borgenärer. Samma del av medelklassen hade 1848 deltagit i undertryckandet av arbetarupproret i juni månad. Och omedelbart därefter blev den av den konstituerande församlingen utan några omsvep utlämnad som offer åt sina borgenärer. Men detta var inte den enda orsaken till att den nu anslöt sig till arbetarna. Den kände att den inte hade mer än ett val: kommunen eller kejsardömet, oavsett under vilken benämning. Kejsardömet hade ruinerat denna medelklass genom sitt slöseri med den allmänna rikedom, genom den av det uppammade finanssvindeln, genom sin medverkan i den med konstlade medel påskyndade kapitalkoncentrationen och den därav betingade expropriationen av en stor del av denna medelklass. Kejsardömet hade politiskt undertryckt medelklassen, upprört den i sedligt hänseende med sina orgier, det hade sårat deras voltairism genom att överlämna dess barns uppfostran åt de ”ignoranta bröderna” (munkarna), det hade kränkt dess nationalkänsla som fransmän genom att huvudstupa störta den i ett krig, som blott lämnade en ersättning för all förödelse det anställde: kejsardömet förintande. Efter de höga bonapartistiska och kapitalistiska tattarbandens utvandring från Paris framträdde medelklassens verkliga ordningsparti som ”Union républicaine” och ställde sig faktiskt under kommunens fana och försvarade kommunen mot Thiers avsiktliga förvrängningar. Det återstår att se om denna tacksamhet från den stora massan av medelklassen skall uthärda de nuvarande svåra prövningarna.

Kommunen hade fullkomligt rätt när den tillropade bönderna: ”Vår seger är ert hopp!” Av alla de lögner som utkläckts i Versailles och förts vidare av de ärorika europeiska pressluskarna var påståendet att lantjunkarna i nationalförsamlingen var de franska böndernas representanter en av de oförskämdaste. Man kan tänka sig den kärlek den franske bonden skulle hysa för de personer, till vilka han efter år 1815 måste betala en miljard i skadestånd! I den franske bondens ögon är ju storgodsägarens blotta existens redan ett ingrepp i hans landvinningar av år 1789. Borgaren hade 1848 pålagt bondens jordlott en tilläggsskatt av 45 centimes på varje franc, men han gjorde det i revolutionens namn. Nu hade han anstiftat ett inbördeskrig mot revolutionen för att vältra över på bonden huvudbördan av de fem miljarder som beviljats preussarna i krigsskadestånd. Kommunen däremot förklarade med detsamma i en av sina första proklamationer att krigets faktiska upphovsmän också skulle bära kostnaderna. Kommunen skulle ha befriat bonden från blodsskatten, skänkt honom en billig regering och förvandlat hans blodsugare, notarien, advokaten, rättstjänaren och andra juridiska vampyrer till avlönade kommunaltjänstemän, valda av bonden själv och ansvariga inför honom. Den skulle ha befriat honom från skogvaktarens, gendarmens och prefektens godtyckliga herravälde. Den skulle ha ersatt prästens fördumningsverksamhet med skollärarens upplysningsverksamhet. Och den franske bonden är framför allt en man som räknar. Han skulle ha funnit det ytterst förnuftigt att prästens betalning skall vara beroende av

de fromma känslorna inom församlingen i stället för att den skall indrivas av skattmasen. Detta var de stora omedelbara välgärningar som kommunens herravälde – och endast det – ställde i utsikt för de franska bönderna. Det är därför alldeles överflödigt att här närmare ingå på de invecklade verkliga livsfrågorna som kommunen allena var i stånd, och samtidigt tvungen, att lösa till förmån för bonden – hypoteksskulden vilken som en mara tyngde ned hans jordlott, och lantproletariatet som dagligen förökade sig där, samt att han berövades denna jordlott genom den expropriation, som med ständigt ökad fart gjorde sig gällande på grund av de moderna åkerbruksmetoderna och på grund av konkurrensen från det kapitalistiska jordbruket.

Den franske bonden hade valt Louis Bonaparte till republikens president, men ordningspartiet skapade det andra kejsardömet. Vad den franske bonden verkligen behövde började han visa när han år 1849 och 1850 överallt ställde upp sin mär mot regeringsprefekten och sin skollärare mot regeringsprästen och till och med mot regeringsgendarmen. Alla lagar, som ordningspartiet utfärdade under januari och februari 1850, var uppenbara tvångsåtgärder mot bönderna. Bonden var bonapartist emedan den stora revolutionen med alla dess fördelar för honom, i hans ögon var förkroppsligad i Napoleon. Detta bedrägeri, som under andra kejsardömet snabbt gick mot sin upplösning (och det var till hela sin natur fientligt mot lantjunkrarna) – hur skulle denna fördom från gången tid ha kunnat stå sig mot kommunens appell till böndernas livsintressen och trängande behov?

Lantjunkrarna visste – och det var det de mest fruktade – att tre månaders ostörd kommunikation mellan kommunens Paris och landsbygden skulle ha åstadkommit ett allmänt bondeuppror. Därav förklaras deras ängsliga brådska att omge Paris med en polisblockad och hejda kreaturspestens utbredning.

Om således kommunen var den sanna representanten för alla sunda element i det franska samhället och sålunda den sant nationella regeringen, så var den samtidigt i sin egenskap av arbetarregering, som den djärve förkämpan för arbetets befrielse i ordets fulla bemärkelse internationell. Under uppsikt av den preussiska armén, som hade annekterat två franska provinser åt Tyskland, annekterade kommunen all världens arbetare åt Frankrike.

Det andra kejsardömet hade varit det kosmopolitiska lurendrejeriets jubelfest, alla länders svindlare hade på dess rop rusat till för att delta i dess orgier och dess utplundring av det franska folket. Till och med i detta ögonblick är Ganesco, den valackiske fähunden, fortfarande Thiers högra hand och Markovskij, den ryske spionen, hans vänstra hand. Kommunen lät alla främlingar få den äran att falla för en odödlig sak.

Under tiden mellan det genom förräderi förlorade kriget utåt och det genom sin sammanväringning med den främmande erövraren anstiftade inbördeskriget hade bourgeoisin fått tid att praktisera sin patriotism genom att anställa polisjakter på tyskarna i Frankrike. Kommunen gjorde en tysk [Leo Frankel] till sin arbetsminister.

Thiers, bourgeoisin och det andra kejsardömet hade i ett sträck bedragit Polen genom högljudda löften om hjälp, medan de i verkligheten förrådde det till Ryssland och gick Rysslands smutsiga ärenden. Kommunen hedrade Polens hjältemodiga söner [J. Dabrowski och W. Wróblewski] genom att ställa dem i spetsen för Paris försvar. Och för att otvetydigt beteckna den nya historiska era som kommunen visste med sig att den inledde, rev kommunen under å ena sidan de segerrika preussarnas och å andra sidan den av bonapartistiska generaler förda bonapartistiska arméns ögon ned krigsärans kolossala symbol, Vendôme kolonnen.

Kommunens stora sociala åtgärd var dess egen arbetsfyllda existens. Dess speciella åtgärder kunde bara antyda den riktning i vilken en folkets regering med folkets stöd rör sig. Dit hör avskaffandet av nattarbetet för bagargesällerna, att vid vite förbjuda arbetsgivarnas vanliga

praxis att nedpressa lönen genom att under alla möjliga förevändningar utkräva penningstraff av arbetarna, ett förfarande, vid vilket arbetsgivaren är lagstiftare, domare och exekutor i en och samma person och till på köpet sticker pengarna i egen ficka. En annan åtgärd av liknande slag var utlämnandet av alla stängda verkstäder och fabriker till de kooperativa arbetarsammanslutningarna utan ersättning oavsett om kapitalisten i fråga hade flytt eller helt enkelt föredragit att inställa arbetet.

Kommunens finansiella åtgärder, som utmärktes av insikt och måttfullhet, kunde blott inskränka sig till sådana som var förenliga med en belägrad stads läge. Med hänsyn till de oerhörda stöder från staden Paris, som begicks av de stora finanskompanierna och byggnadsentreprenörerna under Haussmanns herravälde, hade kommunen haft långt större rätt att konfiskera deras egendom än Louis Bonaparte hade att konfiskera familjen Orléans. Hohenzollernarna och de engelska oligarkerna, vilka båda härleder en god del av sina besittningar från rövade kyrkogods, var naturligtvis i högsta grad förbittrade på kommunen som av sekulariseringen (indragning av kyrkogods till det allmänna) utvann blott 8.000 francs.

Medan regeringen i Versailles, så snart den åter hämtat en smula mod och styrka, begagnade de våldsammaste medel mot kommunen; medan den undertryckte yttrandefriheten i hela Frankrike och förbjöd delegeradeförsamlingarna i de stora städerna; medan den underkastade Versailles och det övriga Frankrike ett spionage vida värre än det andra kejsardömet; medan den lät sina inkvisitoriska gendarmer bränna alla i Paris tryckta tidningar och bryta alla brev från och till Paris; medan de blygsammaste försök i nationalförsamlingen att yttra ett ord till förmån för Paris dränktes i ett oväsen som t.o.m. ställde junkerkammaren av år 1816 i skuggan; under versaillesarnas blodtörstiga krigföring utanför och deras försök till mutning och sammansvärjning inom Paris – hade kommunen då inte skamligt förrätt sin ställning, därest den iakttagit alla liberalismens etikettsformer som under djupaste fred? Hade kommunens regering varit släkt med herr Thiers regering, så hade lika liten anledning förelegat att förbjuda ordningspartiets tidningar i Paris som kommunens i Versailles.

Det var faktiskt förargligt för lantjunkarna att den ogudaktiga kommunen just vid den tidpunkt, då de förklarade återvändandet i kyrkans sköte vara det enda medlet till Frankrikes räddning, avslöjade de egendomliga hemligheterna i nunneklostret Picpus och S:t Laurentiuskyrkan. Det var en satir på Thiers att kommunen avsatte och häktade sina generaler så snart de misstänktes försumma sin tjänst, medan Thiers lät storkors regna över de bonapartistiska generalerna för deras mästerskap i att förlora drabbningar, underteckna kapitulationer och rulla Wilhelmshöhe-cigarretter. Utstötningen och arresteringen av en medlem [Blanchet] som nästlat sig in under falskt namn och tidigare avtjänat sex dagars fängelse för konkursbedrägeri – var inte det en utstuderad skymf, slungad i ansiktet på förfalskaren Jules Favre, som då ännu var Frankrikes utrikesminister, ännu i färd med att sälja Frankrike åt Bismarck och fortfarande dikterade order till den oförlikneliga belgiska regeringen? Men kommunen gjorde faktiskt inte anspråk på ofelbarhet, så som alla de gamla regeringarna utan undantag gör. Den publicerade alla tal och handlingar, den invigde allmänheten i alla sina ofullkomligheter.

I varje revolution tränger sig, utom revolutionens verkliga representanter, folk av annan prägel fram. Somliga är överlevande från tidigare revolutioner, med vilka de är sammanväxta, utan insikt i den samtida rörelsen men fortfarande i besittning av stort inflytande på folket genom sitt kända mod och sin karaktär eller också bara på grund av blotta traditionen. Andra är rena skrikhalsar, som genom att år efter år upprepa ständigt samma deklamationer mot dagens regering hade fått rykte om sig att vara revolutionärer av renaste vatten. Även efter den 18 mars framträdde sådana typer och spelade i några fall t.o.m. en framstående roll. Så långt deras makt räckte hämmade de arbetarklassens verkliga aktion liksom de hämmat varje tidigare revolutions fulla utveckling. De utgör ett oundvikligt ont. Med tiden skakar man dem av sig. Men kommunen fick aldrig tid till det.

Underbar var i sanning den förvandling som kommunen hade genomfört i Paris! Inte ett spår kvar av det andra kejsardömets horaktiga Paris. Paris var inte längre samlingsplatsen för brittiska jordägare, irländska absentees¹, amerikanska exslavägare och uppkomlingar, ryska godsägare och valackiska bojarer. Inga lik mer i la Morgue, inga nattliga inbrott och nästan inga stölder mer. Efter februaridagarna 1848 var gatorna i Paris en gång igen verkligen säkra och det utan någon som helst polis.

”Vi”, sade en medlem av kommunen, ”hör numera inte talas om några mord, rån eller handgripligheter mot personer. Det ser faktiskt ut som om polisen hade släpat med sig alla sina konservativa vänner till Versailles.”

Kokotterna hade följt sina beskyddare – familjens, religionens och framför allt egendomens flyktade män – i spåren. I deras ställe återtog Paris verkliga kvinnor sin hedersplats – heroiska, ädelmodiga och uppoffrande som antikens kvinnor. Paris, det arbetande, tänkande, kämpande och blödande Paris, som för sin förberedelse av ett nytt samhälle nästan glömde kannibalerna utanför sina portar och strålade av hänförelse över sitt historiska initiativ!

Och nu står mot denna nya värld i Paris den gamla världen i Versailles – denna församling av gengångare från alla avdöda regimer, legitimister och orléanister lystna att få hugga in på nationens lik – med en svans av antediluviala republikaner (gamla reaktionärer) som genom sin närvaro i nationalförsamlingen möjliggjorde slavägarupproret, som hoppades kunna upprätthålla sin parlamentariska republik tack vare fåfängan hos den bedagade sprattelgubben i spetsen för regeringen och skapade en karikatyr genom att hålla sina spöklika sammanträden i Jeu de Paume (bollhuset i vilket nationalförsamlingen av år 1789 fattade sina berömda beslut). Där var denna församling, representanten för allt som var utdött i Frankrike, uppstöttad av ingenting annat än Louis Bonapartes generalers sablar i en ställning av skenbart liv. Paris alltigenom sanning, Versailles alltigenom lögn, och denna lögn utslungad genom Thiers mun.

Thiers sade till en deputation från borgmästarna i Seine-et-Oise-departementet: ”Ni kan lita på mitt ord som jag *aldrig* brutit!” Till själva nationalförsamlingen sade han att den var ”den friast valda och mest liberala församling som Frankrike någonsin ägt”, åt sin brokigt blandade soldatesk att den var föremål för ”världens beundran och den finaste armé Frankrike någonsin haft”, åt provinserna att bombardemanget av Paris var en saga: ”om några kanonskott lossats, så kom de inte från versaillesarmén utan från några insurgenter som vill göra troligt att de slåss fast de inte vågar visa sig någonstans”. Vidare säger han åt provinserna: ”artilleriet i Versailles bombarderar inte Paris, det skjuter blott med kanon.” Till ärkebiskopen av Paris säger han att de arkebuseringar och repressalier (!) som versaillestrupperna beskylls för var idel lögner. Han förkunnar för Paris att hans enda avsikt är att ”befria staden från de avskyrvärda tyranner som förtrycker den” och att kommunens Paris i verkligheten bestod av ”en handfull förbrytare”.

Thiers Paris var inte det verkliga Paris, den ”simpla mängdens” Paris, utan ett fantasi-Paris, francs-fileurernas² Paris, boulevardernas Paris, såväl för män som för kvinnor, det rika, det kapitalistiska, det förgyllda, det lättjefulla Paris, som nu med sina lakejer, sina svindlare, sitt litterära tattarfölje och sina kokotter trängdes i Versailles, Saint Denis, Rueil och Saint Germain. För detta Paris var inbördeskriget blott ett angenämt mellanspel, det tittade på striden genom kikare, räknade kanonskotten och svor vid sin egen och sina horrors ära att skådespelet var oändligt mycket bättre iscensatt än vad det nånsin varit på Theatre de la Porte Saint Martin. De fallna var verkligen döda, skrien från de sårade var inte blotta skenet. Och dessutom, hur världshistorisk var inte hela saken!

¹ Godsägare som låg i Paris och lät andra sköta egendomarna i Irland.

² Textilfabrikanternas.

Detta är herr Thiers Paris precis som emigrationen i Koblenz var herr de Calonnes Frankrike.

IV.

Slavägarsammansvärjningens första försök att underkua Paris, varefter preussarna skulle besätta det, strandade på Bismarcks vägran. Det andra försöket, den 18 mars, slutade med arméns nederlag och regeringens flykt till Versailles, dit hela förvaltningsapparaten måste följa efter. Genom förespeglning och fredsförhandlingar med Paris vann Thiers nu tid att förbereda kriget mot Paris. Återstoderna av linjeregementena var små till numerären och osäkra ifråga om inställningen. Thiers enträgna maningar till provinserna att ila Versailles till undsättning med sina nationalgarden och frivilliga stötte på öppen vägran. Blott Bretagne sända en handfull chouaner¹ som stred under den vita flaggan. Var och en av dem hade Jesu hjärta i vitt linne på bröstet och deras stridsrop var: Vive le roi! (leve kungen). Thiers hade därefter ingenting annat att göra än att i all hast trumma ihop en brokig samling av matrosar, marinsoldater, påvliga zuaver, Valentins gendarmer, Petris stadspolis och mouchards (spioner). Denna armé hade dock varit löjligt otillräcklig utan de undan för undan anländande imperialistiska krigsfångarna, som Bismarck släppte lös i mindre kontingenter, lagom för att å ena sidan hålla inbördeskriget igång och å andra sidan hålla Versailles i krypande underdånighet under Preussen. Under krigets förlopp måste versaillespolisen hålla ett öga på versaillesarmén, medan gendarmerna måste rycka denna armé med sig genom att själva överallt först besätta de farligaste posterna. De befästningsverk, som föll, intogs inte utan köptes. Kommunardernas hjältemod övertygade Thiers om att Paris motstånd inte stod att bryta med hans eget strategiska geni och de till hans förfogande stående bajonetterna.

Samtidigt blev förbindelserna med provinserna allt svårare. Inte en enda sympatitrytning inlöpte för att uppmuntra Thiers och hans lantjunkrar. Tvärtom. Deputationer och skrivelser inströmmade från alla håll och begärde i en allt annat än vördnadsfull ton försoning med Paris på grundval av otvetydigt erkännande av republiken, sanktionering av de kommunala friheterna och upplösning av nationalförsamlingen, vars mandat hade utlöpt. De anlände i sådana massor att Dufaure, Thiers justitieminister, i ett cirkulär av den 23 april beordrade de allmänna åklagarna att behandla ”ropet på försoning” som en förbrytelse. Men med hänsyn till det hopplösa perspektiv som fälttåget öppnade för honom beslöt Thiers att ändra taktik och utskrev kommunalval för hela landet till den 30 april på grundval av den nya kommunalförordning som han dikterat för nationalförsamlingen. Med sina prefekters intriger här och med polisens skrämseltaktik där väntade han full av tillförsikt att genom provinsernas sanktion skänka nationalförsamlingen den moraliska makt, som den aldrig ägt, och att från provinserna erhålla den materiella makt, som han behövde för att beseгра Paris.

Thiers hade redan från början ansett det nödvändigt att komplettera sitt rövarkrig mot Paris, som förhärligades i hans egna bulletiner, och hans ministrars försök att upprätta ett skräckvälde i hela Frankrike med en liten försoningskomedi som skulle tjäna mer än ett syfte. Därmed skulle han föra landsorten bakom ljust, locka till sig medelklassen i Paris och framför allt ge de föregivna republikanerna i nationalförsamlingen tillfälle att dölja sitt förräderi mot Paris bakom sin tro på Thiers. Den 21 mars, då Thiers ännu inte ägde någon armé, förklarade han inför nationalförsamlingen: ”Komma vad som komma vill, jag skall inte skicka någon armé mot Paris.” Den 27 mars upphov han åter sin röst: ”Jag har funnit att republiken är ett fullbordat faktum och jag är fast besluten att upprätthålla den.” I verkligheten undertryckte han i republikens namn revolutionerna i Lyon och Marseille, medan lantjunkrarna med sina tjut omöjliggjorde varje omnämnande av republiken i Versailles. Efter detta hjältedåd mildrade han det fullbordade faktum till ett förutsatt faktum. De orléanska prinsarna, som han försiktigtvis hade skickat bort från Bordeaux, fick nu i uppenbar strid mot

¹ Reaktionära insurgenter från Bretagne.

lagen intrigera i Dreux. De eftergifter som Thiers under sina ändlösa sammanträden med de delegerade från Paris och provinserna ställde i utsikt – hur mycket de än ständigt må ha växlat till ton och färg – gick ändå alltid slutligen ut på att hans hämnd förmodligen skulle inskränka sig till den ”handfull förbrytare som deltagit i mordet på Clement Thomas och Lecomte”, under den självklara förutsättningen att Paris och Frankrike oförbehållsamt skulle erkänna herr Thiers själv som den bäste av republikaner, precis så som han 1830 hade gjort be-
träffande Louis Philippe. Och eftergifterna sen – han drog försorg om att inte bara göra dem tvivelaktiga genom de officiella kommentarer som hans ministrar gjorde till dem i national-
församlingen. Nej, han begagnade även sin Dufaure för handlingar. Dufaure, denne gamle orléanistiske advokat, hade alltid varit belägringstillståndets överdomare, likadant nu 1871 under Thiers som under Louis Philippe år 1839 och Louis Bonapartes presidentskap år 1849. Om han inte var minister så berikade han sig genom att hålla försvarstal för pariskapitalisterna och skaffade sig politiskt kapital genom att plädara mot de av honom själv införda lagarna. Nu antydde han, eftersom han inte nöjde sig med att hetsa till en serie förtryckarlagar i nationalförsamlingen, vilka efter Paris fall skulle utrota de sista resterna av republikansk frihet i Paris, – nu antydde han på förhand även Paris öde genom att förkorta det för honom alltför omständliga förfaringssättet med krigsrätter och föreslå en splitter ny drakonisk deportationslag. Revolutionen år 1848 hade avskaffat dödsstraffet för politiska brottslingar och ersatt det med deportation. Louis Napoleon vågade inte återupprätta giljotinens herravälde, åtminstone vågade han inte öppet uttala något sådant. Junkerförsamlingen, som ännu inte var djärv nog att ens antyda att parisarna inte var rebeller utan mördare, måste därför inskränka sin anteciperade hämnd på Paris till Dufaures nya deportationslag. Under alla dessa omständigheter skulle Thiers omöjligen ha kunnat spela sin försoningskomedi så länge om denna inte – vilket precis var vad han önskade – hade framkallat raseritjut från lantjunkrarna, vilkas idisslande förstånd varken begrep spelet eller nödvändigheten av hans hyckleri, falskhet eller dröjsmål.

Med hänsyn till de förestående kommunalvalen den 30 april uppförde Thiers en av sina stora försoningsscener den 27 april. Mitt i en flod av sentimental svada utropade han från nationalförsamlingens tribun:

”Den enda sammansvärjning mot republiken som existerar är den i Paris, vilken tvingar oss att utgjuta franskt blod. Jag upprepar det åter och åter: låt dessa nedriga vapen falla ur händerna på dem som för dem, så skall straffet ögonblickligen hejdas genom en fredsakt, som endast utesluter förbrytarnas lilla skara.”

På lantjunkrarnas ilska inpass svarade han:

”Säg mig, mina herrar, jag ber er enständigt, har jag inte rätt? Gör det er verkligen ont att jag kunde säga sanningen att förbrytarna blott är en handfull människor? Ar det inte en lycka i all olyckan att sådana personer som var i stånd att utgjuta Clement Thomas och Lecontes blod endast bildar sällsynta undantag.”

Frankrike slog dock dövörat till för Thiers tal, i vilka han smickrade sig med att ha presterat en parlamentarisk sirénsång. Av alla de 700.000 kommunalfullmäktige, som valdes i Frankrikes bevarade 35.000 kommuner, lyckades de förenade legimisterna, orléanisterna och bonapartisterna inte erhålla mer än 8.000. De efterföljande fyllnads- och stickvalen utföll ännu fientligare. Nationalförsamlingen, som i stället så trängande var i behov av att få materiell makt från landsorten, förlorade till och med det sista anspråket på moralisk makt, nämligen den att vara ett uttryck för den allmänna rösträtten i Frankrike. Och för att göra nederlaget fullständigt hotade de nyvalda fullmäktige från alla franska städer den usurpatoriska församlingen i Versailles med att anordna en motförsamling i Bordeaux.

Därmed hade det länge väntade ögonblicket för ett avgörande uppträdande kommit för Bismarck. Han befallde Thiers i härskarton att ofördröjligen sända befullmäktigade till

Frankfurt för det slutgiltiga fredsslutet. I ödmjuk lydnad för sin herre och mästars kallelse fick Thiers bråttom att skicka iväg sin beprövade Jules Favre, understödd av Pouyer-Quertier. Pouyer-Quertier, en ”framstående” bomullsspinnare från Rouen, glödande, ja, servil anhängare av det andra kejsardömet, hade aldrig upptäckt någonting orätt i det, utom handelsfördraget med England som skadade hans egna fabrikantintressen. Knappt var han av Thiers utnämnd till finansminister i Bordeaux förrän han började klaga över detta ”olycksaliga” fördrag, gjorde antydningar att det snart skulle avskaffas och var t.o.m. fräck nog att, om ock förgäves (ty han hade gjort upp räkningen utan Bismarck) försöka sig på återinförande av de gamla skyddstullarna mot Elsass, där det, som han sade, ännu inte stod några giltiga internationella fördrag i vägen. Denne man, som betraktade kontrarevolutionen som ett medel för att pressa ned arbetslönen i Rouen och avträdandet av franska provinser som ett medel för att skruva upp priserna på sina varor i Frankrike – var inte han redan på förhand utpekad som en värdig kamrat till Jules Favre i dennes sista förräderi, som skulle bli kronan på hela hans verk.

När detta förträffliga par av befullmäktigade ombud kom till Frankfurt snäste Bismarck med detsamma av dem med befallningen: ”Antingen återupprättande av kejsardömet eller oförbehållsamt godkännande av mina egna fredsvillkor!” Dessa villkor innebar ett förkortande av betalningsfristerna för krigsskadeståndet jämte fortsatt besättning av preussiska trupper i Paris befästningsverk till dess Bismarck förklarade sig nöjd med sakernas tillstånd i Frankrike – så att Preussen erkändes som högsta skiljedomare i Frankrikes inre angelägenheter! Däremot var han beredd att för utrotningen av Paris släppa lös den fångna bonapartistiska armén och låna ut kejsar Wilhelms trupper för att direkt understödja denna aktion. Han bevisade sin ärlighet genom att göra den första avbetalningen av krigsskadeståndet beroende av ”pacifieringen” av Paris. Ett sådant lockbete slukades naturligtvis begärligt av Thiers och hans befullmäktigade. De undertecknade fördraget den 10 maj och ställde om så att det ratificerades av nationalförsamlingen redan den 18 maj.

Under mellantiden mellan fredsslutet och de bonapartistiska krigsfångarnas ankomst kände sig Thiers så mycket mer förpliktad att återuppta sin försoningskomedi som hans republikanska hantlangare var i yttersta trångmål i sitt sökande efter en förevändning för att blunda för förberedelserna för blodbadet i Paris. Ännu den 8 maj svarade han en deputation av försonligt sinnade medelklassborgare:

”Så snart insurgenterna beslutar sig för att kapitulera skall Paris portar under en veckas tid stå öppna för alla utom generalerna Clement Thomas och Lecomtes mördare.”

Några dagar senare vägrade han ge några upplysningar, när han av lantjunkarna i häftiga ordalag ställdes till svars för detta löfte, men tillfogade denna betecknande vink:

”Jag säger er att det finns otåliga bland er som har alldeles för bråttom. Dessa måste vänta åtta dagar till. När dessa åtta dagar gått till ända kommer uppgiften att motsvara deras mod och kvalifikationer.”

Så snart Mac Mahon var i stånd att lova att han snart skulle kunna rycka in i Paris förklarade Thiers för nationalförsamlingen att han ”skulle dra in i Paris med lagen i sin hand och utkräva fullständig hämnd på de eländiga som hade offrat soldaters liv och förstört offentliga minnesmärken”. När avgörandets ögonblick närmade sig sade han till nationalförsamlingen: ”jag skall uppträda utan barmhärtighet”, till Paris att hans dom var avkunnad, och till sina bonapartistiska banditer att de hade statens tillåtelse att utkräva sin hämnd på Paris av hjärtans lust. Slutligen när general Douay den 21 maj genom sitt förräderi hade öppnat Paris portar avslöjade Thiers den 22 maj för sina lantjunkare ”ändamålet” med sin försoningskomedi, vilken de så hårdnackat hade missförstått.

”För några dagar sedan sade jag er att vi närmade oss målet. Idag kan jag säga er att målet är nått. Ordningens, rättfärdighetens och civilisationens seger är vunnen.”

Och det var den. Civilisationen och rättfärdigheten i bourgeoisins ordning framträder i sitt verkliga åskladdade ljus, så snart slaverna i denna ordning gör uppror mot sina herrar. Då framträder denna civilisation och rättfärdighet som ohöljd vildhet och laglös hämnd. Varje ny kris i klasskampen mellan dem som tillägnar sig rikedomerna och dem som framskapar den ställer detta faktum i allt grällare dager. Till och med bourgeoisins skändligheter i juni 1848 förbleknar inför de utsägliga nedrigheterna år 1871. Det självupppoffrande hjältemod, varmed folket i Paris – män, kvinnor och barn – fortsatte att strida hela åtta dagar efter versaillarnas intåg, återstrålar lika mycket storheten hos deras sak som soldateskens helvetiska dåd återstrålar den inneboende andan i den civilisation, vars lejda förkämpar och hämnare den är. En i sanning ärorik civilisation, vars livsfråga det är att bli kvitt likhögarna efter dem som mördades efter stridens slut!

För att finna ett motstycke till Thiers och hans blodhundars beteende måste vi gå tillbaka till Sullas och de båda romerska triumviratens tid. Samma kallblodiga masslaktande, samma nonchalans beträffande offrens ålder och kön vid mördandet, samma system för tortyr av fångarna, samma bannlysningar, men denna gång en hel klass, samma vilda jakt efter de dolda ledarna för att inte en enda skulle undkomma, samma angiveri mot politiska och privata fiender, samma ligkiltighet när man högg ned folk som inte hade något med striden att göra. Blott den enda skillnaden förefinns att romarna ännu inte hade några mitraljörer för att högviss expediera de utstötta och att de varken ”bar lagen i sina händer” eller ordet ”civilisation” på sina läppar.

Och se nu efter alla dessa skändligheter på den andra ännu äckligare sidan av bourgeoisins ordning, beskriven av dess egen press!

”Medan”, skriver pariskorrespondenten till en av de konservativa tidningarna i London, ”medan ännu enstaka skott ljuder i fjärran och de utan vård lämnade sårade avlider mellan gravstenarna på Père Lachaise, medan 6.000 skräckslagna insurgenter i förtvivlans dödskamp har gått vilse i katakombernas irrgångar och man ser hur olyckliga fortfarande drives genom gatorna för att nedskjutas massvis med mitraljösorna – är det upprörande att se kaféerna fulla av absintdrinkare, biljard- och dominospelare; att se hur kvinnlig lastbarhet gör sig bred på boulevarderna och höra hur det ljudliga ekot av frosseri och dryckenskap från de förnäma restaurangernas enskilda rum stör nattfriden.”

Herr Édouard Hervé skriver i Journal de Paris, en av kommunen förbjuden versaillistisk tidning:

”Det sätt på vilket Paris befolkning (!) igår ådagalade sin tillfredsställelse var faktiskt mer än frivol och vi fruktar att det med tiden skall bli ändå värre. Paris har nu ett festligt utseende som sannernligen inte är på sin plats och som man måste sätta ett stopp för, ifall vi inte önskar bli kallade 'förfallets parisare'.”

Och sedan citerar han ett ställe av Tacitus:

”Och dock, morgonen efter denna förskräckliga strid och ännu innan den var fullständigt utkämpad, började Rom, förnedrat och fördärvat, på nytt vältra sig i det vällustens trask, som fördärvade dess kropp och befläckade dess själ – alibi proelia et vulnera, alibi balneae popinaeque (här strider och sår, där bad och restauranger).”

Herr Hervé glömmer bara att den ”Paris befolkning” han talar om endast är befolkningen i Thiers Paris, francs-fileurerna, som i hopar återvänder från Versailles, Saint Denis, Rueil och Saint Germain, – i sanning ”förfallets Paris”.

I var och en av de blodiga triumferna över de självupppoffrande förkämparna för ett nytt och bättre samhälle överröstar denna skamliga civilisation, som grundats på arbetets förslavande, sina slaktoffers skrin genom ett förtalets härskri som ger eko över hela världen. Kommunens muntra och arbetande Paris förvandlas plötsligt under händerna på ”ordningens” blodhundar till ett pandemonium. Och vad bevisar denna ohyggliga förvandling för bourgeoisförståndet i

alla länder? Ingenting annat än att kommunen hade sammansvurit sig mot civilisationen! Folket i Paris offerar sig entusiastiskt för kommunen. Antalet av kommunens döda överstiger antalet i vilken som helst tidigare drabbning. Vad bevisar det? Ingenting annat kanske än att kommunen inte var folkets egen regering utan en våldshandling av en handfull förbrytare! Kvinnorna i Paris offerar med glatt mod sina liv på barrikaderna och exekutionsplatsen. Vad bevisar det? Ingenting annat än att kommunens demon har förvandlat dem till megäror och hekator! Kommunens moderation under två månaders obestridd herravälde finner sitt motstycke endast i hjältemodet i dess försvar. Vad bevisar det? Ingenting annat än att kommunen under två månader sorgfälligt dolde under moderationens och humanitetens mask blodtörsten i sina djävulska lustar för att släppa den lös i stunden för sin dödskamp!

Arbetarnas Paris har i sin heroiska självupppoffring dragit med sig byggnader och monument in i lågorna. När proletarietets behärskare sliter proletäreernas levande kroppar i stycken får de inte längre räkna med att väggarna i deras residens skall vara oantastade, när de åter drar in i dem. Versaillesregeringen skriker: ”Mordbrand!” och viskar detta nyckelord till sina hantlangare ända ut i den avlägsnaste by för att överallt anställa jakt på sina motståndare såsom varande misstänkta mordbrännare. Hela världens bourgeoisie ser med välbehag på masslakten *efter* kampens slut, men den är indignerad över skador på byggnader!

När regeringar ger sina örlogsflottor fribrev ”att döda, bränna och förstöra”, är det ett fribrev för mordbrand? När de brittiska trupperna i sitt övermod lät bränna Kapitolium i Washington och kejsarens av Kina sommarpalats, var det mordbrand? När Thiers bombarderade Paris under sex veckors tid under förevändningen att han blott ville antända sådana hus som det fanns folk i, var det mordbrand?

I krig är eld ett fullkomligt rättmätigt vapen. Byggnader som hålls besatta av fienden bombarderar man för att sätta dem i brand. Blir försvararna tvungna att lämna dem så sticker de dem i brand för att angriparna inte skall kunna sätta sig fast i dem. Att bli nedbrända har alltid varit det oundvikliga ödet för alla byggnader som varit belägna inom all världens regelrätta arméers frontområde. Men i de förslavades krig mot sina förtryckare, det enda rättmätiga kriget i historien, skall detta för allt i världen inte gälla. Kommunen har brukat elden, i ordets strängaste betydelse, som ett försvarsmedel. Den använde elden för att för versaillestrupperna spärra de långa raka gator som Haussmann avsiktligt hade lagt öppna för artillerielden. Den använde elden för att täcka återtåget precis som versaillearna använde granaterna för sitt framträngande, vilka förstörde minst lika många hus som kommunens eld. Det är ännu en tvistefråga, vilka byggnader som antändes av försvararna och vilka som angriparna antände. Och försvararna tog sin tillflykt till elden först när versaillestrupperna hade börjat med sina massmord på fångarna.

Dessutom hade kommunen långt i förväg officiellt kungjort att om den blir driven till det yttersta kommer den att begrava sig under Paris ruiner och av Paris göra ett andra Moskva, så som försvarsregeringen, givetvis blott som täckmantel för sitt förräderi, likaledes lovat göra. Just för detta ändamål hade Trochu anskaffat den erforderliga fotogenen. Kommunen visste att dess motståndare inte brydde sig det ringaste om folket i Paris men så mycket mer om sina egna byggnader i Paris. Och Thiers hade å sin sida förklarat att han komme att vara obeveklig i sin hämnd. Så snart han hade sin armé slagfärdig å ena sidan och preussarna å andra sidan spärrade utfarten utropade han: ”Jag kommer inte att ha förbarmande! Hämnaden kommer att bli fullständig, domsluten stränga.” Om parisarbetarnas gärningar var vandalism så var de det förtvivlade försvarets vandalism, inte triumfens vandalism, och inte den som de kristna gjorde sig skyldiga till mot den hedniska antikens verkligt oskattbara konstverk. Och till och med denna vandalism har av historieskrivaren rättfärdigats som ett oundvikligt och relativt obetydligt moment i jättekampen mellan ett nytt uppkommande och ett gammalt sönder-

fallande samhälle. Ännu mindre var det en Haussmanns vandalism, som sopade bort det historiska Paris för att bereda plats åt dagdrivarens Paris.

Men kommunens avrättning av de sextifyra gisslan med ärkebiskopen av Paris i spetsen! – Bourgeoisin och dess armé hade i juni 1848 återinfört en sed, som för längesen hade försvunnit ur krigföringen – arkebuseringen av värnlösa fångar. Denna brutala sed har sedan använts mer eller mindre för varje gång ett folkuppror kuvats i Europa eller Indien, varigenom det är bevisat att den var ett verkligt ”framsteg för civilisationen”! Å andra sidan hade preussarna i Frankrike återupplivat bruket att ta gisslan – oskyldiga människor som inför preussarna med sina liv fick plikta för andras handlingar. När Thiers som vi sett redan från början satte i kraft den mänskliga seden att skjuta fångna kommunarder, återstod för kommunen ingenting annat än att ta sin tillflykt till den preussiska seden att ta gisslan för att skydda dessa fångars liv. De som gisslan tagnas liv var förverkade många gånger om genom versaillarnas fortsatta arkebusering av fångar. Hur kunde man längre skona dem efter det blodbad, som Mac Mahons pretorianer firade sin inmarsch i Paris med? Skulle också den sista motvikten mot bourgeoisregeringarnas vilda framfart – tagandet av gisslan – bli till rena åtlöjet? Biskop Darboys verkliga mördare är Thiers. Kommunen hade gång på gång erbjudit sig att utväxla ärkebiskopen och en hel hop präster mot enbart den av Thiers i fångenskap hållne Blanqui. Thiers vägrade hårdnackat. Han visste att han med Blanqui skulle gett kommunen ett huvud medan ärkebiskopen bäst skulle tjäna Thiers syften som – lik. Thiers efterapade härvid Cavaignac. Vilket indignationens skri upphov inte Cavaignac och hans ordningsmän i juni 1848, när de brännmärkte insurgenterna som ärkebiskop Affres mördare! Och ändå visste de mycket väl att ärkebiskopen hade skjutits av ordningssoldaterna. Jacquemet, ärkebiskopens domprost, hade omedelbart efter dådet överlämnat sitt i den riktningen gående vittnesmål till Cavaignac.

Hela denna smutskastningskör, som ordningspartiet under sina blodsorgier aldrig försummat att uppstamma mot sina blodsoffer, bevisar bara att dagens bourgeoisier anser sig som den rättmätige efterträdaren till den forne feodalherren, som ansåg varje vapen i sin egen hand vara berättigat gentemot plebejen, medan varje slags vapen i plebejens hand på förhand utgjorde en förbrytelse.

De härskande klassernas sammansvärjning för att störta revolutionen genom ett under den främmande erövrarens skydd genomfört inbördeskrig – en sammansvärjning vars spår vi följt ända från september fram till de macmahonska pretorianernas inmarsch genom S:t Cloud-porten – kulminerade i Paris blodbad. Bismarck skådar förnöjt eftertänksamt på Paris ruiner, i vilka han kanske såg den ”första etappen” av den allmänna förstöring av storstäderna, som han redan bad om på den tid han ännu satt som enkel lantman i den preussiska chambre introuvable av 1849. Han tittar tillfredsställd på liken efter Paris proletariat. För honom är detta inte blott revolutionens utplånande utan tillika Frankrikes utplånande, vilket land i verkligheten är halshugget och det av den franska regeringen till på köpet. Med den ytlighet, som är alla framgångsrika statsmän äger, ser han endast det yttre av denna oerhörda historiska tilldragelse. Var har man någonsin i historien sett ett skådespel med en segrare som kröner sin seger med att inte blott låna sig som gendarm utan också bli den besegrade regeringens lejde lönnmördare? Mellan Preussen och pariskommunen existerade intet krig. Tvärtom. Kommunen hade godkänt de preliminära fredsvillkoren och Preussen hade proklamerat sin neutralitet. Preussen var sålunda ingen krigförande part. Det handlade som en lönnmördare, en feg lönnmördare, emedan det inte drog över sig några faror som en lejd lönnmördare, emedan det på förhand gjorde betalningen av sina blodspengar på 500 miljoner beroende av Paris fall. Och så kom då slutligen i dagen den sanna karaktären hos det krig, som försynen hade anordnat för att det gudlösa och liderliga Frankrike skulle tuktas av det fromma och sedliga Tyskland! Och detta oerhörda brott mot folkrätten, till och med så som den uppfattas

av den gamla världens jurister, har i stället för att rycka upp Europas ”civiliserade” regeringar till att förklara det folkrättsbrytande Preussen, som är blotta verktyget åt kabinettet i Petersburg, i folkbann – föranledes de nu blott att överväga huruvida inte det fåtal slakter, som slank igenom den dubbla bevakningskedjan omkring Paris, också borde utlämnas till versaillesbödlarna!

Att den segrande och den besegrade armén efter den nyare tidens väldigaste krig samman-sluter sig för att gemensamt slakta ned proletariatet – en så oerhörd tilldragelse bevisar, inte som Bismarck tror, det slutliga underkuvandet av det uppåtsträvande nya samhället utan det gamla bourgeoisamhällets fullständiga söndervittring. Det högsta heroiska uppsving som det gamla samhället ännu var i stånd att presteras, är nationalkriget och detta visar sig nu vara rena regeringssvindeln som numera inte har något annat ändamål än att uppskjuta klasskampen och som flyger undan så snart klasskampen blossar upp i inbördeskrig. Klassherraväldet är inte längre i stånd att dölja sig under den nationella uniformen. De nationella regeringarna är ense gentemot proletariatet.

Efter pingstdagen 1871 kan det inte mera existera någon fred eller vapenvila mellan Frankrikes arbetare och dem som tillägnat sig deras arbetsprodukter. En lejd soldateska må med sin järnnäve kanske för en tid hålla båda klasserna nere i gemensamt förtryck. Men kampen kommer ständigt på nytt att blossa upp i ständigt växande omfattning och det kan inte råda något tvivel om vem som blir den slutlige segraren – de fåtaliga expropriatorerna eller de arbetandes väldiga majoritet. Och de franska arbetarna bildar blott förtruppen för hela det moderna proletariatet.

Medan de europeiska regeringarna sålunda gentemot Paris sanktionerar klassherraväldets internationella karaktär upphäver de ramaskrin mot den Internationella Arbetarassociationen – arbetets internationella motorganisation mot kapitalets kosmopolitiska sammansvärjning – som varande huvudkällan till all denna olycka. Thiers anklagade den för att vara despoten över arbetet, fastän den utger sig för att vara dess befriare. Picard befallde de franska internationalisterna att avbryta alla förbindelser med sina utländska meningsfränder. Greve Jaubert, Thiers gamle mumifierade medbrottsling sedan 1835, förklarade det vara alla regeringars huvuduppgift att utrota den. Lantjunkerarna i nationalförsamlingen tjuoter mot den och hela den europeiska pressen stämmer in i kören. En hedervärd fransk författare [Robinet], som står helt främmande för vår association, uttalar sig på följande sätt:

”Medlemmarna av nationalgardets centralkommitté liksom även större delen av kommunens medlemmar är Internationella Arbetarassociationens verksamaste, insiktsfullaste och mest energiska medlemmar ... personer, som är alltigenom ärliga, uppriktiga, insiktsfulla, fulla av hängivenhet, rena och fanatiska i ordets goda mening.”

Det polisfärgade bourgeoisförståndet föreställer sig naturligtvis Internationella Arbetar-associationen som en slags hemlig sammansvärjning, vars centrala instanser alltemellanåt påbjuder revolutionära aktioner i olika länder. Men vår association är faktiskt endast det internationella band som förenar de mest avancerade arbetarna i den civiliserade världens olika länder. Var, i vilken gestalt och under vilka betingelser klasskampen än tar den ena eller andra formen är det naturligt att medlemmarna i vår association står i förgrunden. Den mark som den växer upp ur är det moderna samhället självt. Den kan inte stampas ned i jorden genom aldrig så mycken blodsutgjutelse. För att stampa ned den måste regeringarna först och främst stampa ned kapitalets tvångsherravälde över arbetet – alltså förutsättningen för sin egen parasittillvaro.

Arbetarnas Paris med sin kommun kommer alltid att firas som det ärorika förebudet för ett nytt samhälle. Dess martyrer ligger bevarade i arbetarklassens stora hjärta. Deras förgörare

har historien redan nu spikat fast vid den skampåle, som inga böner från deras präster kan frälsa dem från.

Generalrådet:

M.J. Boon, Fred. Bradnick, G.H. Buttery, Caihil, William Hales, Kolb, Fred. Lessner, G. Milner, Thomas Mottershead, Charles Murray, Pfänder, Roach, Rühl, Sadler, Cowell Stepney, Alf. Taylor, W. Townshend

Korresponderande sekreterare:

Eugéne Dupont för Frankrike, Karl Marx för Tyskland och Holland, Friedrich Engels för Belgien och Spanien, Hermann Jung för Schweiz, P. Giovacchini för Italien, Zévy Maurice för Ungern, Antoni Zabicki för Polen, J. Cohen för Danmark, J.G. Eccarius, för Förenta staterna.

Hermann Jung, ordförande, John Weston, skattmästare, Georg Harris, finansiell sekreterare, John Hales, generalsekreterare.

256, High Holborn, London, W. C, den 30 maj 1871.

Bilagor

I.

”Fångkolonnen gjorde halt på Avenue Uhrich och ställdes upp på fyra eller fem led på trottoaren med front mot gatan. Generalen markis de Galliffet och hans stab steg av sina hästar och inspekterade leden med början från vänstra flygeln. Generalen skred långsamt utefter leden och besiktigade. Här och där stannade han och tog en man lätt vid skuldran eller vinkade fram någon i bakre leden. De på detta sätt utvalda uppställdes, mestadels utan vidare parlamenterade, mitt i gatan där de snart bildade en liten speciell kolonn ... Det var alldeles tydligt att det härvid gavs betydande rum för missgrepp. En beriden officer gjorde generalen uppmärksam på en man och en kvinna som skulle ha gjort sig skyldiga till någon särskild missgärning. Kvinnan störtade fram ur leden, föll på knä och bedyrade hysteriskt och med händerna uppsträckta sin oskuld. Generalen inväntade en paus i ordflödet och sade sedan med fullständigt oberörd min och orörlig hållning: – Madame, jag har besökt alla teatrar i Paris och det tjänar ingenting till att spela komedi (il ne vaut pas la peine de jouer la comédie) ... Det var denna dag inte gott för den som var märkbart större, smutsigare, renare, äldre eller fulare än sina sidokamrater. Beträffande en man slog det mig att han hade sin sönderslagna näsa att tacka för sin snabba hädanfärd från denna jordiska jämmerdal ... Över ett hundratal letades fram, en pluton soldater kommenderades fram för arkebuseringen och den övriga kolonnen marscherade vidare medan dessa stannade kvar. Några minuter senare igångsattes skjutandet bakom oss och fortsatte – med korta avbrott – en kvarts timme. Så tillgick avrättningen av dessa summariskt dömda olyckliga människor.” (Korrespondens till *Daily News* från Paris den 8 juni.)

Denne Galliffet, ”sin frus hallick, så ökad genom sitt skamlösa prisgivande av hennes kropp under det andra kejsardömet fester”, blev under kriget känd under namnet den franske *fänrik Pistol*.

”Le Temps, en besinningsfull och ingalunda för sensationer svag tidning, berättar en hårresande historia om halvt ihjälskjutna och före sin död begravnade människor. Ett stort antal människor begravdes på planen vid Saint Jacques-la-Boucherie och många av dem övertäcktes blott med ett tunt lager jord. Under dagen överröstade gatularmet allt annat, men i nattens stillhet väcktes de i de närliggande husen boende av ett avlägset stönande och på morgonen såg man en knuten näve sticka upp ur marken. På grund därav förordnades att liken skulle grävas upp igen ... Att många sårade hade blivit levande begravnade därom kan jag inte hysa det ringaste tvivel. Ett fall kan jag garantera för. När Brunel och hans fästmo den 24 maj sköts ned på gården till ett hus vid Place de Vendôme lät man dem ligga till på eftermiddagen den 27 maj. När man då äntligen kom för att frakta bort liken fann man kvinnan ännu vid liv och förde henne till en förbandsplats. Fastän hon träffats av fyra kulor är hon nu utom all fara.” (*Evening Standards* pariskorrespondent den 8 juni.)

II.

Följande brev publiceras i ”Times”, London, den 13 juni:

Till redaktören för *Times*.

”Herr redaktör!

Den 6 juni 1871 har herr Jules Favre skickat ut en rundskrivelse till alla europeiska makter, vari han uppmanar dem att ta död på Internationella Arbetarassociationen. Några anmärkningar torde vara tillräckliga för att karakterisera detta aktstycke.

Redan i inledningen till våra statuter finns angivet att Internationalen grundades den 28 september 1864 på ett offentligt möte i S:t Martins Hall, Long Acre, London. Av orsaker, som är bäst kända av honom själv, förlägger Jules Favre datum för internationalens bildande till tiden före 1862.

För att belysa våra grundsatser påstår han sig citera 'dess (internationalens) tryckalster av den 25 mars 1869'. Och vad citerar han? Ett tryckalster från ett sällskap som *inte* är Internationalen. Denna slags manöver praktiserade han redan när han som rätt ung advokat försvarade paristidningen Le National i Cabets åtal för smädelse. Den gången påstod han sig läsa ur Cabets flygblad, medan han läste upp mellansatser som han själv författat. Detta taskspelartrick avslöjades emellertid inför sittande rätt och hade Cabet inte varit så hänsynsfull skulle Favre ha blivit bestraffad med utstötning ur Paris advokatkår. Av alla de aktstycken som han anför som aktstycken från internationalen, härrör inte ett enda från internationalen. Sålunda säger han:

'Alliansen förklarar sig vara ateistisk, säger generalrådet som konstituerade sig i London 1869.'

Generalrådet har aldrig utgivit något sådant aktstycke. Tvärtom utfärdade det ett aktstycke som annullerade alliansens originalstatuter – d.v.s. L'Alliance de la democratie socialiste i Genève – vilka Jules Favre citerar.

I hela hans cirkulär, som delvis påstår sig vara riktat även mot kejsardömet, upprepar Jules Favre mot Internationalen enbart de polislegender, som författats av kejsardömet's allmänna åklagare och vilka till och med inför samma kejsardömet's domstolar upplöstes i det eländiga nonsens de bestod av.

Det är känt att Internationalens generalråd i sina båda manifest (av juli och september 1870) om det då pågående kriget brännmärkte de preussiska erövringsplanerna mot Frankrike. Senare vände sig herr Reitlinger, Jules Favres privatsekreterare, naturligtvis förgäves, till några av generalrådets medlemmar för att förmå generalrådet att anordna en antibismarcksk massmanifestation till förmån för det nationella försvarets regering. Man anhöll speciellt att det inte skulle nämnas ett ord om republiken. Förberedelser påbörjades för en massmanifestation med anledning av Jules Favres väntade ankomst till London – säkerligen i bästa avsikt – mot generalrådets vilja, som i sitt manifest av den 9 september uttryckligen och i förväg varnade Paris arbetare för Jules Favre och hans gelikar.

Vad skulle Jules Favre säga, om Internationalens generalråd å ena sidan utfärdade en rundskrivelse om Jules Favre till alla europeiska kabinetter för att rikta deras speciella uppmärksamhet på de av den numera avlidne herr Milliére i Paris offentliggjorda aktstyckena?

Med utmärkt högaktning

John Hales

Sekreterare i Internationella Arbetarassociationens generalråd
256, High Holborn, London, W. C, den 12 juni 1871."

I en artikel om "Internationella Arbetarassociationen och dess mål" citerar londontidskriften Spectator som from angivare, bland andra liknande knep och ändå fullständigare än Favre gjort ovanstående aktstycken från "alliansen" som internationalens verk och det skedde elva dagar efter det ovanstående vederläggning varit publicerad i Times. Det är inte ägnat att förvåna oss. Redan Fredrik den store sade att av alla jesuiter är de protestantiska de värsta.

Se även

Lenin, [Till minnet av kommunen](#) (1911, med anledning av Pariskommunens 40-årsjubileum)

Trotskij, [Pariskommunens lärdomar](#) (1921, Pariskommunens 50-årsjubileum)